

Toimintakertomus ja tilinpäätös vuodelta 2024

MV 9.6.2025

**Toimintakertomus ja tilinpäätös
vuodelta 2024**

Varsinais-Suomen liitto
PL 273, 20101 Turku
kirjaamo@varsinais-suomi.fi
varsinais-suomi.fi

Sisältö

Maakuntajohtajan katsaus Landskapsdirektörens översikt	4
2. Toimintavuoden keskeiset tapahtumat	9
Varsinais-Suomen liitto on aktiivinen ja uudistuskykyinen maakunnan liitto	9
Suomen kolmanneksi suurin maakunnan kuntayhtymä	9
Monipuolinen maakunnan kehittämisen edelläkävijä	10
2.1 Yhteiset toiminnot ja hallinto	11
2.2 Aluekehitys	12
2.3 Maankäyttö ja ympäristö	13
2.4 Edunvalvonta ja kuntapalvelu	16
2.5 Päätöksenteko ja luottamustoimielimet	17
2.8 Sisäinen valvonta ja riskien hallinta	18
3. Taloudellisten tavoitteiden toteutuminen	20
3.1 Tilikauden tulos	20
3.2 Käyttösuunnitelman toteutuminen	20
3.3 Maakuntahallituksen esitys tilikauden tuloksen käsittelystä	23
4. Toiminnallisten tavoitteiden toteutuminen	24
4.1 Yhteiset toiminnot ja hallinto	24
4.2 Aluekehittäminen	25
4.3 Maankäyttö ja ympäristö	28
4.4 Valonia	30
4.5 Edunvalvonta ja kuntapalvelu	32
5. Talousarvion eri osien toteutuminen	35

Maakuntajohtajan katsaus Landskapsdirektörens översikt

**”Varsinais-Suomi
on Suomen silta
länteen”**

Varsinais-Suomi on Suomen silta länteen, ja sen rooli kansallisen talouden ja turvallisuuden kannalta korostuu entisestään. Maakunnan sijainti tarjoaa lyhyet ja suojaiset yhteydet Keski-Eurooppaan ja Skandinaviaan, ja se toimii keskeisenä solmukohtana Suomen talouden ja liikenteen verkostossa.

Läntisten yhteyksien merkityksen kasvu on huomioitava Suomen liikennejärjestelmän kehittämisen rahoituksessa ja painopisteissä. Tavarankulku, vihreän siirtymän investointien toteutuminen ja sotilaallinen liikkuvuus ovat kaikki riippuvaisia läntisten satamien ja satamiin johtavien yhteyksien sujuvuudesta.

Varsinais-Suomella on vahvat edellytykset nousta vihreän siirtymän ja tekoälyn kärkialueeksi. Maakunnassa panostetaan kestäviin energiaratkaisuihin, innovaatioihin ja osaamiseen, jotka tukevat ympäristötavoitteiden saavuttamista ja kasvattavat alueen roolia kansainvälisesti merkittävänä teknologia- ja ympäristökeskuksena. Maakunnassa meri- ja lääketieteellisyys sekä älykäs valmistus teollisuus menestyvät. Uusia puhtaan siirtymän investointeja syntyy. Korkeatasoinen tutkimus ja koulutus, erityisesti alueen yliopistojen ja tutkimuslaitosten kautta, luovat vankan perustan pitkän aikavälin kilpailukyvyillemme.

Yhteistyö kuntien ja maakunnan liiton kanssa on entistäkin tärkeämpää. Maakunnassa vallitsee vahva elinvoimayhteistyö yrittäjien, yhdistysten ja viranomaisten kesken, mikä näkyy aktiivisessa osallistumisessa alueen kehittämiseen. Yhteinen, avoin keskustelu ja positiivinen yhteistyö luovat pohjan uusille ideoille ja kehitysratkaisuille. Sitä pyrimme lisäämään myös mm. yhteisillä 27 kunnan johtajien säännöllisillä tapaamisillamme.

Varsinais-Suomi on aktiivinen edunvalvonnassaan, jota vahvistaa maakunnan rooli osana kansainvälisiä verkostoja. Maakunta osallistuu aktiivisesti EU:n rahoituskautta valmisteluun, tukee alueen yritysten ja innovaatioklusterien kehittämistä, TKI-toiminnan kasvua sekä osaajapulan ratkaisemista.

Maakunnilla on tärkeä rooli EU:n koheesiopolitiikassa, myös vuoden 2027 jälkeisellä rahoituskaudella. Koheesiopolitiikan tavoitteena on edistää kasvua ja kilpailukykyä, ja rahoituksen tuloksellisuuteen on kiinnitettävä huomiota. Suomessa EU:n aluekehitysvaroilla on suurin vaikuttavuus Etelä- ja Länsi-Suomessa, erityisesti pk-yrityksille ja TKI-projekteille. Rakennerahastoilla on suuri merkitys alueellisten innovaatioekosysteemien tukemisessa ja EU:n kilpailukyvyn parantamisessa.

Koheesiopolitiikan painopisteinä tulee olemaan kasvu- ja kilpailukyvyn vahvistamisessa. Myös rahoituksen tuloksellisuuteen ja vaikuttavuuteen kiinnitetään erityistä huomiota. Suomessa EU:n aluekehitysvaroilla on paras vaikuttavuus juuri Etelä- ja Länsi-Suomen alueella. Oikein kohdennetuilla tuilla on syntynyt eniten uusia työpaikkoja ja uusia yrityksiä. Lisäksi alueen yritykset ovat osallistuneet vahvasti erilaisiin TKI-projekteihin yhdessä tutkimus- ja kehitysorganisaatioiden kanssa. Hankkeilla on vahvistettu myös erilaisia innovaatioyhteistyöhön perustuvia ekosysteemejä.

Länsirata on kasvuinvestointi tulevaisuuteen. Länsirata ei ole pelkästään liikennehanke, vaan tärkeä kasvuinvestointi. Länsirata mahdollistaa laajentuvan työssäkäynti- ja asiointialueen Etelä-Suomeen, tavoittaen yhteensä 1,7 miljoonaa ihmistä. Se parantaa yhteyksiä Turun, Tampereen ja Helsingin välillä, ja sen valmistuminen vuonna 2040 on avainasemassa Suomen talouskasvun ja kilpailukyvyn vahvistamisessa. Tämä hanke tukee koko maan saavutettavuutta, erityisesti läntisten markkinoiden kanssa.

Varsinais-Suomi on osa Euroopan ja Suomen strategista turvallisuusverkostoa.

Maailmanpoliittinen tilanne, erityisesti Itämeren alueen haasteet, korostavat Länsiradan ja maakunnan satamien merkitystä. Suomenlahden meriliikenteen riippuvuus kasvaa, ja maakunnan satamat sekä niihin johtavat väylät ovat elintärkeitä huoltovarmuuden ja sotilaallisen liikkuvuuden kannalta. Meriliikenteen osuus Suomen ulkomaankaupasta on noussut 96 prosenttiin samaan aikaan kun rautatiekuljetukset ovat itärajan tilanteen takia vähentyneet ja kuljetusvirrat suuntautuneet uudella tavalla.

Elinkeinoelämän monimuotoisuus ja innovaatioiden voima.

Varsinais-Suomi on tällä hetkellä neljännellä sijalla TKI-investoinneissa muiden kasvukeskusten jälkeen. Käytämme tutkimukseen ja tuotekehitykseen noin 2,6 prosenttia bruttokansantuotteesta. Tavoitteena on nostaa tämä luku kansalliseen neljän prosentin tavoitteeseen. Erityisesti pienet ja keskisuuret yritykset tarvitsevat alueellista, ulkopuolista rahoitusta TKI-hankkeiden toteuttamiseen. Meidän on pidettävä huolta, että saamme rahoitusta alueemme yrityksille ja toimijoille myös jatkossa toiminnan kehittämiseen ja kilpailukyvyn parantamiseen.

Varsinais-Suomi on monialainen Suomen innovaatiokeskittymä, joka tarjoaa ratkaisuja sovellettavaksi myös kaksikäyttötuotteina. Korkeakoulumme ja teollisuutemme tarjoavat erinomaiset mahdollisuudet puolustusteollisuuden innovaatiotoiminnoille. Uusia ratkaisuja mahdollistavat esimerkiksi Terveysteknologia, valmistus, autonomiset järjestelmät, merialan tietotaito, kaksikäyttöteknologiat, kielimallit, teollinen valmistus ja ICT-ratkaisut.

Varsinais-Suomi on edelleen Suomen ruoka-aitta ja vahva teollisuusalue. Maakunta on valmis kohtaamaan tulevaisuuden haasteet ja hyödyntämään vihreän siirtymän sekä teknologisen kehityksen tarjoamat mahdollisuudet.

Jyri Arponen

Maakuntajohtaja, Varsinais-Suomen liitto

Egentliga Finland är Finlands bro västerut, och landskapets roll för den nationella ekonomin och säkerheten har accentuerats. Tack vare sitt läge erbjuder regionen korta, skyddade förbindelser till Centraleuropa och Skandinavien och utgör en central knutpunkt i Finlands ekonomi- och trafiknät.

Den allt större betydelsen av förbindelser västerut bör beaktas när man fastställer finansiering och prioriteringar för att utveckla landets trafiksystem. Rörligheten för varor, förverkligandet av investeringar för den gröna omställningen samt den militära rörligheten är alla beroende av smidiga västliga hamnar och välfungerande förbindelser till dessa hamnar.

Egentliga Finland har goda förutsättningar att bli en spetsregion för den gröna omställningen och för artificiell intelligens. I landskapet sker satsningar på hållbara energilösningar samt på innovationer och kompetens. Detta stöder uppnåendet av miljömålen och ökar regionens roll som internationellt betydande teknik- och miljöcentrum. Landskapets varvs- och läkemedelsindustri och smarta tillverkningsindustri klarar sig bra. Det görs nya investeringar i den rena omställningen. Forskning och utbildning på hög nivå, särskilt via regionens universitet och forskningsanstalter, skapar en gedigen grund för vår konkurrenskraft på lång sikt.

Samarbete mellan kommunerna och landskapsförbundet är ännu viktigare än tidigare. I landskapet finns ett starkt livskraftssamarbete mellan företagare, föreningar och myndigheter, vilket tar sig uttryck i ett aktivt deltagande i utvecklingen av regionen. En gemensam och öppen dialog och ett positivt samarbete skapar en grund för nya idéer och utvecklingslösningar. Vi strävar efter att stimulera samarbetet bland annat genom regelbundna möten mellan landskapets 27 kommundirektörer.

Egentliga Finland är aktivt i sin intressebevakning som stärks av landskapets roll som del av internationella nätverk. Landskapet deltar aktivt i beredningen av EU:s finansieringsperiod, stöder utvecklingen av regionens företag och innovationskluster, stöder utökad FoUI-verksamhet och bidrar till att avhjälpa bristen på kompetent arbetskraft.

Landskapen spelar en viktig roll i EU:s sammanhållningspolitik, också under finansieringsperioden efter 2027. Sammanhållningspolitiken syftar till att främja tillväxt och konkurrenskraft, och det är viktigt att fästa uppmärksamhet vid finansieringens effektivitet. I Finland har EU:s regionutvecklingsmedel störst verkan i Södra och Västra Finland, särskilt för små och medelstora företag samt FoUI-projekt. Strukturfonderna har stor betydelse när det gäller att stödja regionala innovationsekosystem och stärka EU:s konkurrenskraft.

Tyngdpunkten i sammanhållningspolitiken kommer att vara att stärka tillväxtförmågan och konkurrenskraften. Särskild uppmärksamhet fästs också vid finansieringens effektivitet och verkan. I Finland har EU:s regionutvecklingsmedel bäst verkan just i Södra och Västra Finland. Stöd som inriktats rätt har gett upphov till flest nya arbetsplatser och nya företag. Dessutom har regionens

företag varit i hög grad delaktiga i olika FoUI-projekt tillsammans med forsknings- och utvecklingsorganisationer. Genom projekt har man också konsoliderat olika slags ekosystem som bygger på innovationssamarbete.

Västbanan är en tillväxtinvestering för framtiden. Västbanan är inte bara ett trafikprojekt, utan också en viktig investering i tillväxt. Västbanan gör det möjligt att utvidga pendlings- och arbetsmarknadsområdet till Södra Finland och nå totalt 1,7 miljoner människor. Den förbättrar förbindelserna mellan Åbo, Tammerfors och Helsingfors, och att den färdigställs till 2040 är av avgörande betydelse för att stärka vårt lands ekonomiska tillväxt och konkurrenskraft. Projektet stöder hela landets tillgänglighet, särskilt i förhållande till västliga marknader.

Egentliga Finland är en del av Europas och Finlands strategiska säkerhetsnätverk. Det världspolitiska läget, särskilt utmaningarna i Östersjöområdet, framhäver betydelsen av Västbanan och landskapets hamnar. Beroendet av sjöfart i Finska viken ökar, och landskapets hamnar samt trafiklederna till dem är livsviktiga med tanke på försörjningsberedskap och militär rörlighet. Sjötransporternas andel av Finlands utrikeshandel har stigit till 96 procent samtidigt som järnvägstransporterna minskat på grund av situationen bortom östgränsen, och transportflödena har ändrat riktning.

Näringslivets mångsidighet och innovationskraft

Egentliga Finland är för närvarande på fjärde plats i FoUI-investeringar efter andra tillväxtcentra. Vi använder cirka 2,6 procent av BNP till forskning och produktutveckling. Målet är att höja denna siffra till det nationella målet på 4 procent. I synnerhet små och medelstora företag behöver regional, extern finansiering för att genomföra FoUI-projekt. Vi måste se till att vi också i fortsättningen får finansiering för regionens företag och aktörer för att utveckla verksamheten och stärka konkurrenskraften.

Egentliga Finland är ett branschövergripande innovationskluster som erbjuder lösningar som kan tillämpas också som produkter med dubbla användningsområden. Landskapets högskolor och industri erbjuder utomordentliga möjligheter för innovationsverksamhet inom försvarsindustrin. Nya lösningar möjliggörs exempelvis av hälsoteknik, tillverkning, autonoma system, know-how inom sjöfart, teknik med dubbla användningsområden, språkmodeller, industriell produktion och ICT-lösningar.

Egentliga Finland är fortfarande Finlands kornbod och en stark industriregion. Landskapet är redo att möta framtidens utmaningar och dra nytta av de möjligheter som den gröna omställningen och den tekniska utvecklingen för med sig.

Jyri Arponen

Landskapsdirektör, Egentliga Finlands förbund

2. Toimintavuoden keskeiset tapahtumat

Varsinais-Suomen liitto on aktiivinen ja uudistuskykyinen maakunnan liitto

Varsinais-Suomen liiton viraston strategian 2025 visio on olla aktiivinen ja uudistuskykyinen maakunnan liitto, yhteistyökumppani ja paras liittolainen, niin sisäisesti kuin sidosryhmillekin. Työmme ytimessä on Varsinais-Suomen kehittäminen ja tulevaisuuden suunnittelu yhteistyössä kuntien, korkeakoulujen, yritysten ja järjestöjen kanssa.

Maakuntahallitus hyväksyi Varsinais-Suomen liiton viraston strategian 2025 tammikuussa 2020 (20.1.2020 § 4) ja käsitteli strategian päivityksen helmikuussa 2023 (27.2.2023 § 24). Viraston strategian tarkoitus on paitsi kirkastaa organisaation roolia, myös auttaa vahvistamaan henkilökunnan yhtenäisyyttä, työn vaikuttavuutta, näkyvyyttä, organisaation sopeutumiskykyä ja joustavuutta, ja tukea resurssien viisasta käyttöä.

Varsinais-Suomen liiton viraston strategiaa toteutetaan 14 kohdan työlistan avulla. Työlistan kohdat muodostavat kukin yhden tehtäväkokonaisuuden ja kertovat sille toivotun tuloksen (esimerkiksi 3. Meillä toimistotyön arki on sujuvaa, tai 6. Vastuullisuus näkyy toimistollamme ja työssämme). Työ on edennyt hyvin. Vuonna 2024 kehitettiin esimerkiksi toiminnan ja talouden suunnittelua ja vahvistettiin työyhteisössä käytävää ennakointikeskustelua.

Viraston strategian seuraava päivitys käynnistettiin maakuntajohtajan toimesta johtoryhmässä loppuvuonna 2024 ja valmistunee vuoden 2025 loppuun mennessä. Strategiatyötä tukee henkilökunnasta osoitettu kahden työntekijän työryhmä.

Suomen kolmanneksi suurin maakunnan kuntayhtymä

Varsinais-Suomen liitto on kuntayhtymä, joka palvelee Suomen kolmanneksi suurinta maakuntaa. Alueemme koostuu viidestä seutukunnasta ja 27 kunnasta, joissa asuu noin 491 000 ihmistä. Toimintamme muokkautuu lakisääteisten tehtävien perustalle maakunnan tarpeiden, ominaispiirteiden ja valittujen painotusten mukaisesti. Vastaamme maankäyttö- ja rakennuslain mukaisesta maakuntasuunnitelmasta, maakuntakaavoituksesta ja merialuesuunnittelusta ja alueiden kehittämislainsäädännön mukaisesta alueensa yleisestä kehittämisestä ja maakunnan edunvalvonnasta.

Perustoimintaamme kuuluu

- vastata maakunnan yleisestä kehittämisestä ja erityisesti elinkeinoelämän toimintaedellytysten kehittämisestä yhteistyössä valtion viranomaisien ja muiden sidosryhmien kanssa;
- osallistua kansallisia rakennerahasto-ohjelmia koskevien ohjelmaehdotusten laatimiseen ja toimeenpanoon yhdessä alueen muiden toimijoiden ja keskushallinnon kanssa laissa;
- edistää kuntien seudullista ja muuta yhteistyötä sekä maakuntien välistä yhteistyötä sekä yhteistyötä maakunnan kehittämisen kannalta keskeisten sidosryhmien kanssa;
- hoitaa tehtäviinsä liittyviä kansainvälisiä asioita ja yhteyksiä;
- vastata maakunnan liikennejärjestelmäsuunnitelman ja alueellisten laaja-alaisten luonnonvarojen ja ympäristöä koskevien suunnitelmien osalta suunnitteluprosessin käynnistämisestä, siihen liittyvän ja yhteistyön johtamisesta ja kyseisen suunnittelun yhteensovittamisesta maakunnan muun suunnittelun kanssa;
- olemme alueen edunvalvoja. Maakunnan liitto koostaa ja välittää eteenpäin alueen kuntien ja muiden toimijoiden näkemyksiä, edistää merkittävien asioiden ja hankkeiden etenemistä sekä pitää yhteyttä kansanedustajiin ja keskushallintoon.

Monipuolinen maakunnan kehittämisen edelläkävijä

Perustoiminta ja erillisyyksiköt

Varsinais-Suomen liiton kuntarahoituksella rahoitettu perustoiminta on hallinnollisesti jaettu neljään vastualueeseen: 1) aluekehittäminen, 2) edunvalvonta ja kuntapalvelu, 3) maankäyttö ja ympäristö sekä 4) yhteiset toiminnot ja hallinto. Näissä tehtävissä toimii tällä hetkellä noin 35 työntekijää.

Aluekehittäminen

Aluekehittämisen tavoite on parantaa maakunnan omatoimista ja tasapainoista kehitystä ja lisätä maakunnan kilpailukykyä. Aluekehitystyö tukeutuu maakunnan olemassa oleviin vahvuuksiin, joita ovat muun muassa osaaminen, elinkeinon ja työllisyyden vahvistaminen sekä kestävä kehitys. Tekemällä yhteistyötä kansainvälisissä verkostoissa lisäämme maakunnan tunnettavuutta ja edistämme maakunnan roolia Itämeren alueen yhtenä keskeisenä toimijana.

Aluekehitystyö pohjautuu laajaan vuorovaikutukseen ja yhdessä tekemiseen jäsenkuntien, valtion aluehallintoviranomaisten, elinkeinoelämän ja muiden maakunnan toimijoiden kanssa. Tässä yhteistyössä maakunnan toimijat määrittelevät kehitystavoitteet ja keinot niihin pääsemiseksi ja samalla sitoutuvat omalta osaltaan niiden toteutukseen. Työkaluina aluekehittämisessä käytämme mm. EU:n rakennepoliittisia ohjelmia ja valtion erillisiä budjettimäärärahoja.

Edunvalvonta ja kuntapalvelu

Edunvalvonnan ja kuntapalvelujen tavoitteena on valvoa maakunnan etuja kansallisesti ja kansainvälisesti, toimia kuntien puolesta kuntayhteistyötä edistäen, välittää tietoa maakunnallisesti ja edistää nykyaikaisista maakuntaidentiteettiä ja kulttuuria yhteistyössä alueen muiden toimijoiden kanssa.

Maankäyttö ja ympäristö

Maakunnan suunnittelun lähtökohtana on maankäyttö- ja rakennuslain toteuttaminen maakuntatasolla. Suunnittelun tavoitteena on maakunnan vetovoiman ja tasapainoisen kehityksen edistäminen. Tavoitteiden määrittelyssä sovitetaan yhteen kuntien kehittämistarpeet valtakunnallisten tavoitteiden kanssa. Suunnittelulla luodaan edellytykset alueen erityisarvoille rakentuvalla hyvälle asuin- ja toimintaympäristölle ja elämisen laadulle.

Maakuntasuunnitelmassa osoitetaan maakunnan tavoiteltu kehitys ja aluerakenne. Maakuntakaavoituksella täsmennetään ja toteutetaan maakunnan strategiset tavoitteet kuntakaavoitusta ohjaavaksi

alueidenkäytön suunnitelmaksi. Maakunnan muuhun suunnitteluun synkronoidulla liikennejärjestelmätyöllä edistetään alueen toiminnallista rakennetta. Meri- aluesuunnittelulla luodaan edellytykset merialueiden kestäväälle käytölle ja meriympäristön hyvän tilan saavuttamiselle.

Hankkeisiin ja eri sektoreiden yhteistyöhön aktiivisesti osallistumalla edistetään maakunnan keskeisten tavoitteiden toteutumista sekä tuotetaan maakunnan ja kuntien suunnittelussa ja kehittämisessä tarvittavaa tietoa.

Yhteiset toiminnot ja hallinto

Hallinto huolehtii viraston hallinto- ja henkilöstöpalveluista, taloudesta, kirjanpidosta, tietohallinnosta, asiakirjahallinnosta ja hankinnoista. Hallinnossa valmistellaan ja kootaan maakuntahallituksen ja maakuntavaltuuston kokousten esityslistat ja pöytäkirjat sekä huolehditaan liiton talouteen liittyvistä suunnittelu- ja seurantatehtävistä.

Erillisyyksiköt

Lisäksi toteutamme meille annettuja tehtäviä erillisrahoituksella toimivien Valonian, Lounaistiedon ja Turun ja Varsinais-Suomen Eurooppa-toimiston sekä monien hankkeiden kautta. Toimimme myös Central Baltic Interreg -ohjelman hallintoviranomaisena ja sihteeristön päätoimipaikkana. Näissä tehtävissä toimii noin 40 työntekijää.

Valonia on Varsinais-Suomen kuntien kestävä kehityksen ja energia-asioiden asiantuntijaorganisaatio, joka toteuttaa valtionhallinnon laatimia kestävä kehityksen tavoitteita. Valonia tarjoaa palveluita kunnille ja muille julkisille toimijoille sekä yrityksille ja kuntalaisille. Yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa Valonia rakentaa kestävä kehityksen mukaista, resurssitehokasta Varsinais-Suomea, joka on rohkea, osaava ja vastuullinen edelläkävijä. Valonia kouluttaa, neuvoo, antaa asiantuntija-apua sekä koordinoi monien toimijaverkostojen työtä. Valonia kehittää toimintamalleja ja työkaluja resurssitehokkaan ja kestävä yhteiskunnan toteuttamiselle.

Hyviä, uusia ratkaisuja haetaan laajan hanketoinnin avulla. Yhteistyön ja kumppanuuden avulla Valonia luo kehityspolkuja kestävä kehityksen toteuttamiseksi kaikissa maakunnan kunnissa. Kunnat sitoutuvat Valonian toimintaan asukaslukuun perustuvien maksuluokkien mukaisesti. Suurin osa Valonian toimintojen rahoituksesta koostuu hankerahoituksesta ja kuntarahoitus toimii hankkeiden omarahoituksena. Valonian työn ohjaavana asiakirjana toimii 2021 alusta käynnistynyt Ohjelma 2030.

Lounaistieto muodostaa yhdessä liiton tietopalvelutoimintojen kanssa tietopalveluryhmän. Tietopalveluryhmään on keskitetty liiton tilastotietopalvelut, tutkimustoiminta sekä paikkatietoyhteistyö, avoin data ja siihen liittyvä tiedonhallinta. Tietopalveluryhmän keskeisenä viestintäkanavana toimii Lounaistieto.fi-alue tietopalvelu, joka sisältää mm. tilastotietopalvelun, karttapalvelun ja dataportaalin sekä suuren joukon muita tietopalveluja.

Lounaistiedon toimintaa rahoittavat Varsinais-Suomen liiton lisäksi Turun kaupunki, Turun yliopisto, Satakuntaliitto ja Åbo Akademi toistaiseksi voimassa olevan yhteistyösopimuksen perusteella.

Varsinais-Suomen liitto toimii Euroopan unionin **Central Baltic 2021–2027 -ohjelman** hallinto- ja todentamisviranomaisena jäsenvaltioiden (Suomi, ml. Ahvenanmaa, Ruotsi, Viro ja Latvia) toimeksiannosta. Ohjelma rahoittaa rajat ylittäviä yhteistyöhankkeita Suomen (mukaan lukien Ahvenanmaa), Viron, Latvian ja Ruotsin alueella.

2.1 Yhteiset toiminnot ja hallinto

Sähköisen asiakirjahallinnon toimintatapoja kehitettiin etenkin päätösvalmistelun ja sähköisen allekirjoittamisen toimintamalleja parantamalla. Samalla pyrimme kuvaamaan toimintamallit selkeästi ja ymmärrettävästi. Menettelytavoilla halusimme saada hyötyä mm. asianhallintajärjestelmän osin automatisoiduista toiminnoista.

Edistimme tietoturvaluutta niin tietojärjestelmäpäivitysten, koulutuksen kuin ohjeistusten laatimisen avulla. Tiedonhallintamalli ja sähköpostin käsitteelysäännöt päivitettiin. Loimme linjaukset tekoälyn käyttöön ja järjestimme aiheesta infon. Aloimme edellyttää henkilökunnalta digiturvatestin suorittamista. Uudet työntekijät suorittavat testin osana yhteydestä ja valtaosa vanhoista työntekijöistäkin suoritti testin vuoden loppuun mennessä. Otimme

Microsoft 365-ympäristössä varmuuskopiointiratkaisun käyttöön ja asianhallintajärjestelmään toteutettiin tietoturvaparannuksia.

Tiedonhallintalaki edellyttää, että asiakirjat säilytetään sähköisesti. Paperilla säilyttäminen vähentyi vuoden aikana huomattavasti. Kaikki vuoden 2024 kirjanpidon ja palkkahallinnon tositteet ja taloushallinnon raportit arkistoitiiin sähköisesti. Asianhallintajärjestelmään vietiin vuoden aikana henkilökunnan palvelussuhdeasiakirjat.

Kuntien ja kuntayhtymien talousraportointi toimitetaan 1.1.2021 alkaen sähköisessä muodossa Valtiokonttorille. Kuntien ja kuntayhtymien talousraportoinnin uudet XBRL-kuntatietoraportointikonaisuudet on otettu käyttöön vuoden 2021–2024 aikana Pro Economica -taloushallinnon ohjelmassa. Jatkamme Valtiokonttorille tuotettavan talousraportoinnin kehittämistä.

Jatkoimme taloushallinnon ohjelmistojen päivittämistä ja myös henkilöstön kouluttamista ohjelmien ja sovellusten käyttöön.

”Kehitimme sähköisen asiakirjahallinnon ja etenkin päätösvalmistelun toimintamalleja. Myös tietoturvaluutta kehitettiin edelleen erilaisten ohjelmapäivitysten, koulutusten ja ohjeistusten avulla.”

Yhteiset toiminnot ja hallinto -vastualueen johtaja
Petra Määttä

2.2 Aluekehitys

Toimintavuosi 2024 oli edelleen aluekehityksen perustoiminnan ja kehittämisen vuosi, mutta katset suuntautuivat osin jo vahvasti EU:n uuteen ohjelma-kauteen valmistautumiseen. Toimintavuonna 2024 pystyimme hyvin vastaamaan toimintasuunnitelmasa ja käyttötaloussuunnitelmassa asetettuihin toiminnallisiin tavoitteisiin.

EU:n uuden ohjelmakauden 2021–2027 aloitus viivästyi ja käytännössä rahoitusprosessit (EAKR ja Central Baltic Interreg) pääsivät normaalisti käyntiin vasta vuonna 2023. Vuoden 2024 aikana nämä EU-rahoitteiset ohjelmat (Uudistuva- ja osaava Suomi -rakennerahasto-ohjelma ja Central Baltic Interreg) toimivat jo lähes normaalivolyymillään. Valitettavasti kansallinen rakennerahasto-ohjelma kärsi edelleen EURA-tietojärjestelmiin liittyvistä haasteista.

AKKE-rahoituksesta (Alueiden kestävän kasvun edistäminen) tuettiin monipuolisesti maakunnan kehittämisen kärkiä sekä Vakka-Suomen äkillisen rakennemuutoksen toimenpideohjelman toteutusta. Valitettavasti tämä joustava ja tehokas rahoitusinstrumentti ei ole enää tulevana vuosina maakuntien käytettävissä.

Kansallisen rahoituksen vähyyden johdosta tavoitteenamme oli myös lisätä komission kautta jaettavan EU-rahoituksen määrää maakunnan alueella. Siihen liittyen viestimme aktiivisesti maakunnan toimijoille eri rahoitusmahdollisuuksista ja tuimme hankekumppanuuksien syntymistä, ja tulosten mukaan maakuntaan onkin viime vuosina kanavoitunut aiempaa enemmän suoraan EU:n kautta haettavaa tukea.

Maakuntastrategiatyössä vietettiin onnistunutta kumppanuustoiminnan 10-vuotisjuhlaa monipuolisten tapahtumien ja viestinnän keinoin. Maakuntaohjelmaan kirjatusta 44 toimenpiteestä pääosa on edennyt hyvin tai vähintäänkin ne on aloitettu. Nelivuotisen kauden 2022–2025 kolmantena toimin-

tavuonna vain yksittäisten toimenpiteiden toteutus ei ole edennyt toivotulla tavalla. Maakuntastrategia- ja -ohjelmatyö ei ole Varsinais-Suomen liiton aluekehityksen toimintasuunnitelma, vaikka vastaamme pitkälti sen koostamisesta, tukemisesta ja tulosten seurannasta. Ohjelman toimeenpanon onnistuminen riippuu siitä, kuinka onnistuneita valintoja yhteisesti olemme maakunnan toimijoiden kanssa tehneet, kuinka hyvin toimijat ja eri verkostot ovat ohjelman toimenpiteisiin sitoutuneet ja kuinka onnistuneesti eri tuki-instrumentit (mm. EU- ja kansallinen rahoitus) ovat käytettävissä toimenpiteiden toteuttamiseen.

Vaikka kuluva EU:n ohjelmakausi on vasta puolessa välissä, aloitimme valmistautumisen jo uuteen ohjelmakauteen 2028–2034. Tavoitteena on laajassa edunvalvonnallisessa yhteistyössä Etelä- ja Länsi-Suomen maakuntien kesken tuoda esiin rakennerahoituksen merkitystä ja alueiden roolia mm. yritysten kehittämisen tukemisessa ja aluelähtöisen kehittämisen vaikuttavuutta. Työ jatkuu vahvana edelleen vuosina 2025–2026.

Toiminta- ja taloussuunnitelmaan kirjattujen laaja-alaisten kokonaisuuksien lisäksi koordinoimme ja edistimme koulutukseen liittyvää Ennakointiakatemiaa, matkailun tiekarttatyöverkostoa sekä tuimme saaristoyhteistyötä.

Central Baltic Interreg -ohjelmassa ohjelmakausi 2021–2027 on ollut täydessä vauhdissa. Ensimmäinen rahoitettu hanke päättyi syksyllä. Vuonna 2024 kolmannen haun rahoituspäätökset tehtiin ja hankkeiden toiminta käynnistyi. Neljäs hakukierros on ollut meneillään niin, että sekä pienhankkeita että suurhankkeita on toimitettu ohjelman seurantajärjestelmän kautta arviointiin. Suurhankkeille järjestettiin erillinen kohdennettu haku, jolla pyrittiin vastaamaan Venäjän Ukrainaa vastaan aloittaman hyökkäyssodan seurauksia EU:n ulkorajoilla.

Vuoden 2024 aikana kaikki CB-ohjelman hallinnolliset prosessit, mukaan lukien tilinpäätös ja tarkastusviranomaisen suorittamat hanke- ja systeemitarkastukset, ovat käynnistyneet.

”Maakuntastrategiatyössä vietettiin kumppanuustoiminnan 10-vuotisjuhlaa. Aloitimme valmistautumisen tulevaan EU-rahoituskauteen. Viestimme maakunnan toimijoille eri rahoitusmahdollisuuksista ja tuimme hankekumppanuuksien syntymistä.”

Aluekehittämisen -vastuualueen johtaja
Tarja Nuotio

2.3 Maankäyttö ja ympäristö

Suunnittelu

Vuonna 2024 maankäytön suunnittelun ja ympäristön vastuualueella painopiste oli merialuesuunnittelun, maakuntakaavoituksen ja maakunnallisen liikennejärjestelmäs suunnitelman uusien prosessien ohjelmoinnissa ja käynnistämässä. Asetetut tavoitteet saavutettiin.

Maakuntavaltuusto teki kesäkuun kokouksessa maakuntakaavan tarkistuksen aloituspäätöksen. Maakuntakaavan valmistelua varten koottiin ohjausryhmä, joka muodostuu kuntien nimeämistä edustajista ja liiton maankäyttöjaostosta. Ohjausryhmä kokoontui vuoden aikana kahdesti keskustelemaan kaavatöiden tavoitteista ja teemarajauksista. Keskustelujen pohjalta kaava sai nimekseen *Varsinais-Suomen vesien ja voimien vaihemaakuntakaava* ja sille laadittiin osallistumis- ja arviointisuunnitelma, jota käsiteltiin maankäyttöjaoston joulukuun kokouksessa. Kaavaprosessin kannalta oleellinen alueidenkäyttölain valmistelu on viivästynyt.

Varsinais-Suomen vesien ja voimien vaihemaakuntakaavan tavoitteena on ohjata maankäyttöä siten, että vesistöjen tila ja suojele otetaan kattavasti huomioon suunnittelussa. Lisäksi maakuntakaavalla mahdollistetaan toimintavarman, monipuolisen ja teknisesti edistyneen energiajärjestelmän kehittyminen siten, että se sovitetaan kestävästi yhteen muiden maankäytön arvojen ja tarpeiden kanssa. *Kestävän energiahuollon tulevaisuus Varsinais-Suomessa* taustaselvitystä työstettiin. Selvityssarjalle on myönnetty rahoitus ympäristöministeriön vihreiden investointien välineestä. Ensimmäinen osaselvitys teollisen aurinkovoiman sijoittumisesta Varsinais-Suomessa valmistui toukokuussa 2024. Maatuloivoiman päivitysselvitystä työstettiin toisena osaselvityksenä, ja se julkaistaan huhtikuussa 2025. Kolmannen osaselvityksen rakenne ja rooli tarkennettiin: se käsittelee siirtoyhteyksiä sekä nousevia energiateknologioita.

Etelä-Suomen maakuntien liittojen yhteistyössä päivitetty Etelä-Suomen liikennestrategia valmistui alkuvuodesta 2024. Maakunnallisessa liikennejärjestelmätyössä painopiste oli vuonna 2020 hyväksytyn *Varsinais-Suomen liikennejärjestelmäs suunnitelman* päivittämisessä vastaamaan nopeasti muuttuneen toimintaympäristön muutoksia. Työ ohjelmointiin ja kilpailutettiin. Tekijäksi valikoitui Linea Oy. Luonnos valmistui aikataulun mukaisesti vuoden vaihteessa.

Alueellisen junaliikenteen edistämistä jatkettiin kaikilla ratasuunnilla. Liitto osallistui aktiivisesti kaupunkiseudun MAL-sopimuksen valmisteluun, jonka avulla saatiin valtion rahoitus keskeisille liikennehank-

keille ml. Turun kehätie ja Paraisten väylä. Sopimusvalmistelu venyi alueesta riippumattomista syistä pitkälle syksyyn, minkä vuoksi osa MAL-toimenpiteiksi ohjelmoiduista liitonkin tehtävistä (mm. kaupunkiseudun rakennemallin päivitys ja LJS) siirtyi vuodelle 2025. Maakunnallinen liikennejärjestelmäs suunnitelma ja MAL-sopimus kytkeytyvät valtakunnalliseen Liikenne 12 -suunnitelmaan, jonka valmistelu myös viivästyi.

Varsinais-Suomen liitto on jatkanut rannikon maakuntien liittojen merialuesuunnitteluyhteistyön koordinointiliittona. Euroopan meri-, kalatalous- ja vesiviljelyrahaston (EMFAF/EMKVR) rahoittamalla MSP EGD -hankkeella on varmistettu koordinaatio ja vahvistettu suunnittelussa tarvittavaa tietopohjaa erityisesti Euroopan vihreän kehityksen ohjelman huomioimiseksi. Vuonna 2024 päättyivät EMFAF-rahoitteiset eMSP NBSR ja MSP Green -hankkeet. Interreg BSR-rahoitteinen Sea2Land ja Oceanids -hankkeet jatkuivat läpi vuoden. Hankerahoituksilla ja ympäristöministeriön tuella on mahdollistettu yhteistyön koordinaattorin lisäksi kolmen projektisuunnittelijan ja yhden merialuesuunnittelijan palkkaaminen.

Vuoden aikana valmistui toisen kierroksen viestintä- ja vuorovaikutussuunnitelma ja käynnistettiin kilpailutettuina konsulttitoimeksiantoina *Merialueen kokonaisturvallisuus ja merellisten sektoreiden huoltovarmuus sekä Merialuesuunnittelu ja merellisten sektoreiden aluetaloudelliset vaikutukset* -selvitykset. Marraskuussa järjestettiin valtakunnalliset merialuesuunnittelupäivät teemalla Euroopan vihreän kehityksen ohjelma merialueilla. Päivillä siirryttiin missiovaiheesta visiovaiheeseen. Samalla vahvistui yhteisen, kaikkia merellisiä teemoja yhdistävän suunnitteluprosessin merkitys muuttuvassa toimintaympäristössä. Koordinaatio osallistui myös työ- ja elinkeinoministeriön talousvyöhykkeen merituloivoimalainsäädännön valmisteluun.

Liitto on edelleen yhdessä Turun kaupungin ja Uudenmaan liiton kanssa osallistunut Skandinavia-Välimeri TEN-T-ydinverkkokäytävän edunvalvontaa hoitavan Scandria Alliancen ohjaus- ja työryhmien toimintaan. Huhtikuussa EU:n Connecting Europe -päivillä liitto oli mukana yhteenliittymän infopisteellä esittelemässä mm. Länsirata-hanketta.

Liitto ja Lounaistieto erityisesti on osallistunut asiantuntijoina valtakunnallisiin maakuntakaavoituksen ja suunnittelun tietojärjestelmien kehittämishankkeisiin ml. valtakunnallinen rakennetun ympäristön tietojärjestelmää valmistelemaan RYHTI-hankkeeseen.

Varsinais-Suomen alueidenkäytön yhteistyöryhmä kokoontui helmi- ja lokakuussa. Varsinais-Suomen liikennejärjestelmäs suunnitelman päivityksen ohjausryhmä kokoontui tammi- ja lokakuussa. Turun

MAL-kaupunkiseudun liikennejärjestelmätöön kokouksia oli kolme ja maankäytön yhteistyöryhmien kokouksia neljä.

Varsinais-Suomen maakunnallinen ilmastovastuujoukko kokoontui viisi kertaa. Maaliskuun kokouksessa käsiteltiin ilmastopolitiikkaa ja päättyneitä Canemure-hanketta. Toukokuun kokouksen teemana oli kiertotalous. Syyskuun kokouksessa käsiteltiin mm. EU:n maaperämisiötä ja kuultiin MTK:n, Metsäkeskuksen ja Qvidjan tilan ajankohtaiset katsaukset. Marraskuun kokouksen teemana oli liikenne. Joulukuun kokouksessa paneuduttiin maakuntastrategian valmisteluun.

Valonia

Valonian toimintaa toteutettiin kolmen pääteeman alla: hiilineutraali Varsinais-Suomi, monimuotoinen luonto ja luonnonvarojen kestävä käyttö.

Valonia jatkoi kuntien tukemista ilmastosuunnitelmien laatimisessa. Nyt jo lähes kaikki maakunnan kunnat tekevät ilmastotyötä ja monet ovat siirtyneet jo toimeenpanossa eteenpäin. Ilmastotyö on myös selvästi laajentunut hillitsemistöimistä seurannan työkaluihin ja indikaattoreihin, sekä sopeutumisen ratkaisuihin. Valonia on tarjonnut työn tueksi neuvontaa, toimintamalleja, vertaistukea, yhteisiä indikaattoreita ja työkaluja. Lisäksi toteutimme kuuden kunnan yhteisen ilmastojohtamisen koulutuskokonaisuuden, joka auttoi kuntia viemään ilmastotyötä seuraavalle tasolle. Ilmastotyön verkostot kokoontuivat aktiivisesti ja erilaisia tilaisuuksia järjestettiin kuntien tarpeiden mukaan. Energiamurroksen edistäminen on ollut yksi keskeinen teema työssämme vuonna 2024, kun niin kuntia kuin asukkaita on puhuttanut mm. lämmitystapamuutokset, aurinkosähkön ratkaisut sekä kulutusjousto.

Liikkumisen päästöjen vähentäminen on haastava kysymys Varsinais-Suomen kunnissa ja kestävää liikkumista edistävien ratkaisujen kokeilut ja edistäminen on yhä tärkeämpää Valonian toiminnassa. Pyörämatkailu on jo muutamien vuosien ajan nostanut suosiotaan ja Valonia on käynnistänytkin kuntien kanssa pyöräilyolosuhteiden kehittämiseen tähtäävän hankkeen. Syyskuussa toteutimme nyt toista kertaa koko Varsinais-Suomen liikenneympäristökyselyn.

Kiinnostus luonnon monimuotoisuutta edistävään työhön on yhä vahvistunut varsinaissuomalaisissa kunnissa ja Valonia on ollut tukena sekä Valonian omien hankkeiden toimesta, että avustamalla muiden toteuttamissa hankkeissa. Esimerkiksi Ympäristöministeriön Helmi-ohjelman luonnonhoitotyötä ja sitä tukevaa suunnittelua ja kartoituksia tehtiin 11 kunnan alueella noin 40 eri kohteessa. Kuntien omistamilla alueilla sijaitsevien pienvesien ja niiden lähimetsien parempaan huomioimiseen liittyvää yhteistyötä, metsänhoitokäytäntöjen kehittämistä, maastokartoituksia sekä kunnostus- ja suojeleusuunnitelmia tehtiin viiden kunnan alueella. Lisäksi kävimme kuntametsien ja pienvesien monimuotoisuuden ylläpitämiseen liittyviä keskusteluja useissa kuntien ja Valonian välisissä kuntapalaverissa.

Vesienhallinnan, vesiensuojelun ja ilmastomuutokseen sopeutumisen teemat olivat aktiivisesti esillä vuoden 2024 aikana. Teema vaatiikin paljon huomiota, sillä käytännön toimenpiteitä on toistaiseksi tehty alueellisesti ja valtakunnallisesti hyvin vähän suhteessa tarpeisiin. Saaristomeriohjelman toteuttaminen on mahdollistanut aktiivisen kuntayhteistyön vesiensuojelun ja vesienhallinnan edistämiseksi. Ilmastomuutokseen sopeutumiseen ja luonnon monimuotoisuuteen liittyvät toimenpiteet ovat ajankohtaisia usean

”Työmme painottui merialuesuunnittelun, maakuntakaavoituksen ja maakunnallisen liikennejärjestelmäsuunnitelman uusien prosessien käynnistämiseen.”

Maankäyttö ja ympäristö -vastuualueen johtaja
Heikki Saarento

kunnan ohjelma- ja toimenpidesuunnitelmatyössä. Valonia tukee kuntia tässä työssä.

Valonia lisäksi kehittää hankkeissa osallistavaa luonnonhoitoa ja oppimisympäristöjä. Vuoden lopulla aloitimme työn vahvistaaksemme myös alueen pk-yri-tysten mahdollisuuksia osallistua luonnon monimuotoisuustyöhön. Yritykset kaipaavat konkreettisempia tapoja osallistua luonnon monimuotoisuuden vaalimiseen ja lähiympäristöjen ekologisen tilan kohentamiseen, mutta esimerkkejä tällaisista toimintatavoista ei kuitenkaan juuri ole.

Vuoden 2024 aikana luonnonvarojen kestäväen käytön teemassa Ruokaketju ja kestävä ruoantuotanto korostui vahvasti monissa hankkeissamme. Valonian työ keskittyi vuoden aikana erityisesti kuntien ruokapalvelu- ja elintarvikehankinnoista vastaavien viranhaltijoiden yhteistyön syventämiseen sekä uudenlaisen dynaamisen hankintajärjestelmän tunnetuksi tekemiseen alueella. Ilmastokestävään maatalouteen liittyen keskityimme erityisesti Keinoja ja kokemuksia ilmastokestävästä maataloudesta Varsinais-Suomessa -materiaalipaketin kokoamiseen. Kesän mittaan vierailimme maataloilla, joissa haastattelimme viljelijöitä kokemuksista ja pienryhmätyöskentelyn hyödyistä. Näistä koostimme videon ja uutisartikkeleita.

Jatkoimme edelleen myös työtä kestävien hankintakäytäntöjen parissa, vaikka saatoimmekin päätökseen kaksi toimintakokonaisuutta aiheeseen liittyen. Työ kuntien hankintojen kehittämiseksi kuitenkin jatkuu kuntien tarpeiden ja kiinnostuksen mukaisesti. Valonia toimii aktiivisesti myös monissa verkostoissa, kuten maakunnan kiertotaloustoimijat sekä ruokakehittäjien verkosto.

Jatkoimme myös työtämme kuntien ilmasto- ja luontoviestinnän kumppanina. Tuotimme materiaaleja ja viestintää sekä nostimme esille hyviä käytäntöjä niin Saaristomerityöstä, energiaratkaisuista, viljelykäytännöistä kuin luontotoimistakin. Järjestimme keväällä työpajan, jossa yhdessä kuntien asiantunti-

joiden ja viestijöiden kanssa ideoimme viestintäkampanja-aihoita kuntien ilmastoviestintään ja asukkaiden ilmastotoimien tueksi. Kaksi eniten kannatusta saanutta ideaa eteni viestintäkampanjan toteutukseen yhdeksässä kunnassa.

Keväällä toteutettiin Ohjelma 2030:n väliraportointi ja sidosryhmäkysely, minkä kautta tarkastelimme laajemmin toteutuneita toimia ja niiden vaikutuksia. Tarkastelu koottiin yhteen julkaisuksi Valonian Ohjelma 2030 – katsaus Varsinais-Suomen kestävyystyöhön vuosina 2021–2023. Julkaisu löytyy osoitteesta valonia.fi/materiaali/valiraportti/. Valonian sähköinen vuosikertomus, joka sisältää tarkempia tietoja ja nostoja toiminnasta, löytyy verkkosivuilta osoitteesta valonia.fi/materiaali/vuosikertomus-2024/.

2.4 Edunvalvonta ja kuntapalvelu

Edunvalvonta

Vuonna 2024 edunvalvonta keskittyi maakunnalle tärkeiden hallitusohjelmakirjausten edistämiseen. Vaikuttamisessa näkyi yhä enemmän tarve läntisten yhteyksien, varautumisen ja huoltovarmuuden vahvistamiselle turvallisuuspoliittisen ympäristön murroksessa. Vastasimme hyvin toimintasuunnitelmassa ja käyttötaloussuunnitelmassa asetettuihin toiminnallisiin tavoitteisiin huolimatta koko vuoden jatkuneesta resurssivajeesta.

Länsirata eteni valtion ja kuntien välisissä neuvotteluissa esisopimusvaiheeseen ja valtio päätti ehdollisesta 400 miljoonan euron rahoitusvaltuudesta hankkeen ensimmäisen vaiheen rakentamiseen vuoden 2025 täydentävässä talousarviossa. Hankkeen suunnittelun ja luvituksen ollessa kesken, hankkeelle ei saatu vuoden 2024 kesän haussa EU-rahoitusta.

Saaristomeren vaikuttamistyössä keskiössä oli EU:n maatalouspolitiikan uudistus. Yhteistyössä Turun ja Varsinais-Suomen Eurooppa-toimiston kanssa laadittiin politiikkaehdotukset. Liitto liittyi edunvalvojien yhteiseen CAP-aloitteeseen ja vaikuttamistyötä tiivistettiin mm. eduskunnan Saaristomeri-ryhmän kanssa. Maatalouden ravinnekiertoa edistettiin kierätyslannoitemarkkinan vauhdittamiseksi. Tavoitetta haastoi fosforiasetuksen lantapoikkeukselle päätetty jatkoaika. Saaristomeri-ohjelman toimeenpano eteni ja ohjelmaan perustettiin Aurajoen, Paimionjoen ja Kemiönsaaren pilottialueet.

Varsinais-Suomen maantiehankkeet E18 Turun kehätie Raision keskustassa ja Kaarinan läntinen ohitustie saivat investointipäätökset osana MAL-sopimuskokonaisuutta. Turun seudulle kotiutettiin maan suurin MAL-rahoituskokonaisuus. Turun lentokentän ympärivuorokautinen aukiolo ja siihen kytkeytyvä meripelastus ja rajavalvonta turvattiin valtion lisära-

hoituksella. Saaristolain päivitykseen vaikutettiin lakia valmistelevan työryhmän sisällä.

Varsinais-Suomen kuntajohtajakokous jatkoi aktiivista yhteistyötä ja edisti muun muassa alueellista junaliikennettä käymällä vuoropuhelua valtion suuntaan. Kuntajohtajat päättivät Varsinais-Suomen yhteisen kaksivuotisen lähijunaprojektin käynnistämisestä alueen ja valtion toimijoiden välisen vuoropuhelun vahvistamiseksi ja tietopohjan täsmentämiseksi.

Etelä-Suomen yhteistyötä tehtiin Kymenlaakson vedolla. Tuomintavuoden aikana valmisteltiin yhteinen Etelä-Suomen visio 2040. Yhteistyön kärjiksi valittiin TKI-toiminnan vahvistaminen, kansainväliset osaajat, liikenneinfra, kokonaisturvallisuus, vaikuttava aluekehittäminen ja hiilinegatiivinen Etelä-Suomi. Etelä-Suomen maakunnat järjestivät toistamiseen Eurooppa-foorumissa yhteisen MEP-paneelin.

Vaikuttajakoulun 7. vuosikurssi saatiin päätökseen ja 8. kurssi käyntiin. Vaikuttajakoulun kansainvälistymiseen haettiin hankerahoitusta yhdessä Päijät-Hämeen liiton kanssa.

Lounaistieto

Lounaistiedon voimassa olevan strategian mukaan Lounaistiedon missio on kehittää avoimen tiedon monipuolista käyttöä, osaamista ja siihen liittyvää yhteistyötä lounaisessa Suomessa. Tätä tehtävää toteutetaan suurelta osin hanketoiminnan kautta. Lounaistiedolla oli vuoden 2024 aikana aktiivisesti käynnissä kaksi hanketta.

Osana Location Innovation Hubin (LIH) toimintaa Lounaistieto edisti paikkatiedon hyödyntämistä yrityksissä ja julkisella sektorilla Varsinais-Suomesa. Maakuntakaavan kumppanitestaushankkeessa Lounaistieto oli puolestaan mukana rakentamassa kansallista rakennetun ympäristön digitalisaatiota maakuntakaavadatan osalta. Lisäksi Lounaistieto sai vuoden lopussa rahoitusta vuonna 2025 alkavaan

”Keskityimme maakunnalle tärkeiden hallitusohjelmakirjausten edistämiseen. Vaikuttamisessa näkyi yhä enemmän tarve läntisten yhteyksien, varautumisen ja huoltovarmuuden vahvistamiselle turvallisuuspoliittisen ympäristön murroksessa.”

Edunvalvonta ja kuntapalvelut -vastuualueen vt. johtaja
Malla Rannikko-Laine

kaksivuotiseen hankkeeseen, jossa parannetaan varsinaissuomalaisen retkeilykohteiden näkyvyyttä kansallisessa tietopalvelussa.

Lounaistieto edisti avoimeen tietoon liittyvää yhteistyötä erityisesti aktiivisen tapahtumatoiminnan kautta. Vuoden päätapahtuma Aluetietofoorumin teemana oli satelliittidata, ja tilaisuus keräsi Vierailukeskus joen Putous-auditorion lähes täyteen. Lisäksi Lounaistieto järjesti useita avoimen tiedon verkoston tapaamisia sekä Location Innovation Hubin tapahtumia. Lounaistieto osallistui myös paikkatietoalan koulutuksen järjestämiseen yhteistyössä Turun yliopiston kanssa sekä tarjosi paikkatietoalan harjoittelupaikan alan opiskelijalle. Lounaistiedon ICT-ympäristöä vahvistettiin siirtämällä pilvipalvelimet pohjoismaiselle alustalle.

Viestintä

Viestinnän kehittämistä jatkettiin vuonna 2024 resurssien puitteissa monipuolisesti mm. järjestämällä laaja esiintymiskoulutus henkilökunnalle, viestintätiimi kävi keskustelemassa vastualuekohtaisista viestintätarpeista, johdolle järjestettiin oma viestintävalmennus ja loppuvuodesta käynnistettiin myös liiton brändin uudistaminen.

Kehittämisen rinnalla viestintätiimi osallistui aktiivisesti Kumppanuuden juhluvuoden viestintään. Lisäksi toteutettiin normaalia päivittäisviestintää eri kanavissa. Uutiskirjettä alettiin julkaista aiempaa useammin, kerran kuukaudessa.

Kulttuuri

Vuonna 2024 kulttuurityötä tehtiin etenkin osana monia verkostoja sekä alueellisesti että valtakunnallisesti. Tiivis yhteistyö Turun kaupungin kulttuurin kärkihankkeen kanssa jatkui. Myös Varhan kulttuurihyvinvoinnin yhdyspintatyöryhmän yhteydenpito oli aktiivista. Valtakunnallinen verkostotyö jatkui erityisesti kuntien kulttuuritoiminnan kehittäjäverkostossa, maakuntien liittojen kulttuurivastaavien verkostossa sekä yhteistyönä Suomen Kotiseutuliiton kanssa.

Uutena avauksena käynnistyi Taiteen- ja kulttuurintekijöiden työllisyyden edistäminen Kulttuuripankki-hanke. Tavoitteena on laajennetun verkkopalvelun avulla lisätä taiteilijoiden työllistymistä, näkyvyyttä ja verkostoitumista sekä taiteilijoiden osaamista palvelujen tuotteistamisessa. Projekti lisää kulttuurin saatavuutta ja monipuolista käyttöä sekä edistää omalta osaltaan kunnille kuntien kulttuuritoimintalaissa määriteltyä tehtävää luoda edellytyksiä ammattimaiselle taiteelliselle työlle ja toiminnalle.

Kulttuurifoorumitilaisuuksiin kuuluivat Kotiseutuliiton järjestämä kulttuurisen moninaisuuden koulutus Turussa sekä Varsinais-Suomen kulttuurifoorumi *Tekoäly luovassa työssä* Salossa. Sadas Aurora-mitali jaettiin Eurooppa-päivän vastaanoton yhteydessä Puolalan yhtenäiskoulun musiikkiluokille sekä Puolalanmäen musiikkilukiolle. Varsinais-Suomen liitto jatkoi vuonna 2023 alkanutta yhteistyötä Turun Taidelainaamon kanssa. Vaihtuvalla näyttelyllä liitto tukee osaltaan maakunnan omien taiteilijoiden töitä ja näkyvyyttä.

2.5 Päätöksenteko ja luottamustoimielimet

Toiminta-ajatus

Liiton luottamushenkilöhallinto huolehtii demokraattisesta päätöksenteosta ja ohjauksesta. Ylin päättävä elin on maakuntavaltuusto, jonka jäsenet ovat kuntiensa kunnanvaltuutettuja. Toiminnallisesta johtamisesta vastaa maakuntahallitus. Maakuntajohtaja johtaa liiton toimintaa liiton johtoryhmä tukenaan.

Uudet luottamustoimielimet asetettiin ja niille nimettiin jäsenet kuntavaalien jälkeen syksyllä 2021. Luottamushenkilötoimielimien toimikausi on kuntavaalikausi.

Luottamustoimielimet

Kattava luettelo luottamustoimielinten jäsenistä ja kokousmäärästä on liiteasiakirjassa "Varsinais-Suomen liiton toimielimet ja edustukset sekä henkilökuntaluettelo vuodelta 2024". Luottamustoimielimien pöytäkirjat löytyvät sivulta varsinais-suomi.fi

Edustajainkokous

Edustajainkokous on kuntayhtymän perussopimuksen mukaisesti liiton toimielin ja sen tehtävänä on valtuustokausittain valita jäsenkuntia edustavat maakuntavaltuuston jäsenet ja heille henkilökohtaiset varajäsenet. Edustajainkokous kokoontuu aina kuntavaalien jälkeen. Edustajainkokous kokoontui 27.9.2021 Teams-yhteydellä.

Maakuntavaltuusto

Maakuntavaltuusto ylimpänä päättävänä elimenä kokoontui toimintavuoden aikana 3 kertaa: 1) Maakuntajohtajan virantäyttöön liittyvän hakuajan jatkaminen ja suostumusmenettelyn käyttöönotto 4.3.2024 2) Tiliinpäätösasiat ja muut ajankohtaiset asiat 10.6.2024, 2) Talousarvio ja muut ajankohtaiset asiat 9.12.2024. Maakuntavaltuuston puheenjohtajana toimii Mikael Miikkola.

Tarkastuslautakunta

Tarkastuslautakunta työskenteli laatimansa tarkastussuunnitelman mukaisesti ja kokoontui toimintavuoden aikana 8 kertaa. Tarkastuslautakunta ja tilintarkastaja arvioivat ja tarkastivat toimintavuoden 2023 talouden ja hallinnon tehokkuuden ja tuloksellisuuden. Tarkastuslautakunta laati 15.5.2024 arviointikertomuksen ja tilintarkastaja tilintarkastuskertomuksen. Tarkastuslautakunnan puheenjohtajana toimii Perttu Laaksonen.

Maakuntahallitus

Maakuntahallitus toimeenpano- ja hallintoelimenä kokoontui toimintavuoden aikana 11 kertaa. Maakuntahallitus seuraa ja ohjaa maakuntavaltuuston hyväksymän talousarvion ja taloussuunnitelman tavoitteiden toteutumista sekä maakuntajohtajan ja liiton viraston toimintaa. Lisäksi hallitus päättää maakuntajohtajan esittelystä liiton toimenpiteistä, lausunnoista ja kannanotoista. Maakuntahallitus toimii liiton edunvalvojana ja edustaa liittoa ulospäin. Maakuntahallituksen puheenjohtajana toimii Ville Valkonen.

Hankerahoitusjaosto

Hankerahoitusjaosto käsitteli kansalliseen alueiden kestävän kasvun ja elinvoiman tukeminen (AKKE) sekä Euroopan aluekehitysrahaston (EAKR) rahoitukseen saapuneet hakemukset. AKKE-rahoituksesta jaosto käsitteli 27 myönteistä (tukiosuus 1 451 303 euroa) ja 11 kielteistä päätöstä. EAKR-rahoituksesta jaosto käsitteli 11 myönteistä (tukiosuus noin 2,39 miljoonaa euroa) ja 15 kielteistä päätöstä. Lisäksi jaostossa käytiin läpi alkavan EU-ohjelmakauden linjauksia.

Hankerahoitusjaosto kokoontui toimintavuoden aikana 3 kertaa. Jaoston puheenjohtaja on Eeva-Johanna Eloranta.

Maankäyttöjaosto

Maankäyttöjaosto antaa lausuntoja ja valmistelee maakuntakaavoja. Maankäyttöjaosto kokoontui toimintavuoden aikana 10 kertaa. Maankäyttöjaoston puheenjohtaja on Juha Rantasaari.

Saaristotoimikunta

Varsinais-Suomen liiton saaristotoimikunta vastaa saaristoon liittyvistä kysymyksistä ml. aluekehittämiseen ja edunvalvontaan liittyvät asiat. Vuonna 2024 ajankohtaisia teemoja olivat saaristolain päivitystyön eteneminen ja Saaristoasian neuvottelukunnan uusi saaristo-ohjelma 2024–2027.

Toimikunta piti vuoden 2024 aikana 4 kokousta. Puheenjohtajana toimi Christer Friis. Saaristotoimikunnassa on 16 jäsentä ja kullakin henkilökohtainen varajäsen.

Kulttuuritoimikunta

Vuonna 2024 kulttuuritoimikunta kokoontui 5 kertaa. Vuoden aikana kulttuuritoimikunnan työskentelyssä painottuivat erityisesti Aurora-mitalin jakamiseen liittyvä valmistelu, kulttuurifoorumitilaisuuksien suunnittelu ja tilannekuvan luominen osana maakuntastrategian päivitystyötä. Lisäksi tuettiin kuntien kulttuurivastaavien Kulttuuria kunnissa -verkoston toimintaa.

Vuonna 2024 kulttuuritoimikunnassa oli 15 jäsentä, ja puheenjohtajana toimi Taina Myllynen.

Kielellisten palvelujen toimikunta

Kielellisten palveluiden toimikunta kehittää yleisellä tasolla maakunnan kielellisiä palveluja. Toimintavuoden kokouksissa käsiteltiin muun muassa aloite kielenkääntäjän palkkaamiseksi Varsinais-Suomen liittoon, ruotsinkielisten oppilaitosten roolia maakunnassamme ja Varsinais-Suomen liiton kaksikielistä toimintaa ja viestintästrategiaa.

Vuonna 2024 kielellisten palveluiden toimikunta kokoontui 2 kertaa ja puheenjohtajana toimi Leif Grönroos.

2.8 Sisäinen valvonta ja riskien hallinta

Sopimusten ja sääntöjen ajantasaisuus

Liiton hallintosääntöön sisältyvät määräykset hallinnon ja talouden tarkastuksesta sekä sisäisestä valvonnasta ja riskienhallinnasta.

Maakuntavaltuusto on hyväksynyt vuonna 2015 Varsinais-Suomen liiton sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan perusteet, jossa on määritelty riskienhallinnan sisäisen ja ulkoisen valvonnan kokonaisuus, toiminnan tavoitteet sekä vastuutahot. Maakuntahallitus on hyväksynyt sisäinen valvonta ja riskienhallinta -asiakirjan ja valtuutti maakuntajohtajan päättämään siihen jatkossa tarvittavat päivitykset ja täydennykset. Lisäksi maakuntahallitus edellytti, että se saa tiedoksi sisäisen valvonnan ja riskien hallinnan päivityksiä ja seurantaa koskevat asiakohdat.

Varsinais-Suomen liitossa on erilliset tiedotteet ja ohjeistukset seuraavista aihepiireistä: 1) tietosuoja ja asiakirjajulkisuuden linjaukset, 2) tiedonhallinnan ja asiakirjahallinnon toimintaohje, 3) sähköpostin käsittelysäännöt, 4) viestinnän linjaukset, 5) pienhankintaohje, 6) päihdehaittojen ehkäisy, 7) työpaikkakiusaamisen ehkäisy, 8) henkilöstöopas uusille työntekijöille, 9) viraston henkilöstön työmatkat ja 10) ilmoituskanavaohje. Ohjeistukset päivitetään tarvittaessa ja ne ovat kootusti saatavilla SharePoint-Intranetissä.

Toiminnan tarkastukset

Central Baltic -ohjelman tarkastusviranomaisen (AA) suorittaa vuosittain ohjelmaa koskevia järjestelmätarkastuksia. Vuonna 2024 tarkastettiin niin hankkeita komission tekemän otannan perusteella, hallinto- ja valvontajärjestelmää sekä tilinpäätös. Tarkastuksissa ei noussut esille tavanomaisista havainnoista poikkeavaa; hallintoviranomainen hyväksyi kaikki havainnot ja tekee parannuksia niiden pohjalta.

Riskien hallinta

Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan tavoitteena on tukea liiton perustehtävien laadukasta toteuttamista, strategian ja asetettujen tavoitteiden saavuttamista sekä asiakkaiden, henkilöstön ja omaisuuden turvaamista erilaisilta riskeiltä.

Sisäistä valvontaa ja riskienhallintaa toteutetaan mm. tiiviillä johtoryhmätyöskentelyllä, laajennetun johtoryhmän kokouksilla ja vastualueiden viikoittaisilla kokouksilla. Viikoittaisissa kokouksissa on mahdollisuus arvioida toimintaa ja siihen mahdollisesti liittyviä riskejä sekä tarvittaessa reagoida niihin nopeasti.

Sisäistä tiedottamista on kehitetty edelleen. Syksyllä 2024 aloitimme viikoittaiset aamukokoukset, joissa käydään läpi ajankohtaisia yhteisiä asioita. Liiton sisäisen strategian toteuttamiseen liittyvissä asioissa on pidetty useita henkilökunnan tiedotus- ja keskustelutilaisuuksia. Sisäiseen tiedottamiseen käytetään Teams-sovellusta. Liiton viestinnän linjauksiin sisältyy tarkemmat ohjeet työyhteisöviestinnästä.

Laadimme vuosittain liiton digiturvallisuuden kokonaiskuvan Digi- ja väestöviraston työkalua käyttäen. Palvelun avulla arvioimme, seuraamme ja raportoimme digitaalisen turvallisuuden tilaa. Digiriskejä on arvioitu Digiturvan riskienhallintatieto työkalulla vuonna 2023.

Central Baltic INTERREG 2021–2027-ohjelmalle on tehty erillinen kattava riskienhallinnan arviointi. Arviointi on tehty edellisten ohjelmakausien vastaavan aineiston ja komission kaudelle 2021–2027 antaman ohjeistuksen pohjalta, sekä kautta 2021–2027 koskevien asetusten (ml riskiperusteiset tarkastukset) huomioon ottaen, erityisesti riskiperusteita valvontaa koskien.

Vakuutukset

Lakisääteisten vakuutusten ja omaisuusvakuutusten lisäksi liitolla on etätöön lisävakuutus, toiminnanvastuu-, erityisvastuu- ja oikeusturvavastuuvakuutukset sekä virkamatkavakuutus. Erityisvastuuvakuutuksen (hallinnonvastuu) piiriin kuuluvat maakuntahallituksen jäsenet ja varajäsenet sekä johtoryhmän jäsenet. Virkamatkavakuutus kattaa liiton luottamushenkilöt ja työntekijät. Liiton omaisuus- ja henkilöriskit on kartoitettu vakuutusten näkökulmasta sekä työsuojelun näkökulmasta ja suositetut toimenpiteet on tehty.

Sopimusten voimassaoloa ja sopimusehtoja seurataan CaseM-asianhallintajärjestelmän sopimustenhallintaosiolla.

Ilmoituskanava

Liitossa käytössä ilmoittajansuojelulain edellyttämä whistleblowing-ilmoituskanava, jonne voi ilmoittaa liitossa havaitusta vastuuttomasta toiminnasta, väärinkäytösepäilyistä rikoksista, rikkomuksista tai laiminlyönneistä. Vuonna 2024 ei saapunut ilmoituksia.

3. Taloudellisten tavoitteiden toteutuminen

3.1 Tilikauden tulos

Talousarvio 2024

Maakuntavaltuusto (mv 11.12.2023 § 32) hyväksyi

- Varsinais-Suomen liiton talousarvion 2024 ja taloussuunnitelman 2024–2026.
- talousarvion 2024 tuloslaskelmassa tilikauden tulos on nettositova maakuntavaltuustoon nähden
- maakuntahallitus vahvistaa myöhemmin vuoden 2024 talousarvion käyttötalousosan käyttösunnitelman.

Maakuntavaltuusto hyväksyi talousarvion 2024 tuloslaskelmassa tilikauden arvioiduksi tulokseksi 287 056 euroa alijäämää.

Maakuntahallitus (mh 26.2.2024 § 25) vahvisti Varsinais-Suomen liiton talousarvion 2024 käyttösunnitelman siten, että käyttötalouden tuottojen ja kulujen sitovuustasot ovat seuraavat: 1) Kuntarahoitteisilla kustannuspaikoilla tiliryhmätaso ja 2) Ohjelma- ja hankerahoitteisilla kustannuspaikoilla toimintakate-taso (0 euroa).

Tilikauden 2024 tulos

Tuloslaskelma kuvaa tilikauden tuloksen muodostumista ja sitä riittääkö kertynyt tulo-rahoitus kattamaan palvelujen tuottamisesta aiheutuneet kulut.

3.2 Käyttösunnitelman toteutuminen

Kuntarahoitteiset kustannuspaikat

Kuntarahoitteisen toiminnan kustannuspaikat kate-taan pääosin jäsenkuntien maksuosuuksilla ja ne ovat maakuntahallitukseen nähden nettositovia tiliryhmätasolla.

Seuraavassa taulukossa on esitetty vuoden 2024 talousarvion käyttötalousuunnitelman toteutuminen tiliryhmätasolla kuntarahoitteisten kustannuspaikkojen osalta.

Kuntarahoitteisten kustannuspaikkojen toimintakulut toteutuivat 454 035 euroa suunniteltua pienempinä ja käyttötalouden toimintakate osoittaa 277 954 euron ylijäämää. Talousarviossa toimintakatteeksi arvioitiin 198 200 euroa alijäämää.

Liiton toimintatuotot koostuvat pääosin kuntien maksuosuuksista ja muista tuotoista. Kertaluonteisesti vuonna 2024 kuntien maksuosuuksiin vaikutti Varsinais-Suomen kuntajohtajakokouksen 9.12.2022 sopimus ja maakuntahallituksen 30.1.2023 (4§) päätös lahjoittaa Turun yliopiston kauppakorkeakoululle viisivuotinen taloustieteen professuuri. Lahjoituksen arvo on 600 000 euroa. Lahjoitusprofessuurin läpilaskutus korotti kuntien maksuosuuksia noin 15,5 %. Vuoden 2024 **jäsenkuntien maksuosuudet** olivat näillä kertaluonteisilla korotuksilla 4 499 900 euroa.

TULOSLASKELMAN KESKEISET TUNNUSLUVUT			ulkoinen		
	TP2024	TA2024	TA/TP2024	TA/TP2023	TP2023
TULOSLASKELMA	Tilinpäätös	Talousarvio	%	euroa	Tilinpäätös
_Toimintatuotot	8 966 359	8 293 487	8,11	672 872	7 738 218
_Toimintakulut	-8 688 405	-8 491 687	2,32	-196 718	-7 594 152
TOIMINTAKATE	277 954	-198 200	-240	476 154	144 066
VUOSIKATE	278 166	-198 200	-240	476 366	143 621
TILIKAUDEN TULOS	185 960	-287 056	-165	473 016	6 134

Tilikauden 2024 tulos on 185 960 euroa ylijäämäinen ja on 473 016 euroa arvioitua parempi. Talousarviossa alijäämäksi arvioitiin 287 056 euroa.

KUNTARAOHITTEINEN TOIMINTA		ulkoinen/sisäinen		
	mv 11.12.2023			
KÄYTTÖTALOUS	TA2024	TP2024	TP/TA 2024	TP/TA2024
	Talousarvio	Tilinpäätös	%	€
TUOTOT				
Kuntien maksuosuudet	4 499 900	4 499 900	100,00	0
Myyntituotot	38 600	40 894	105,94	-2 294
Tuet ja avustukset	21 500	49 827	231,75	-28 327
Muut tuotot	100 000	91 499	91,50	8 501
TUOTOT YHT.	4 660 000	4 682 119	100,47	-22 119
KULUT				
Henkilöstökulut	-2 731 701	-2 430 477	88,97	-301 224
Palvelujen ostot	-1 755 199	-1 666 910	94,97	-88 289
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-56 200	-46 899	83,45	-9 301
Vuokrat	-307 000	-255 276	83,15	-51 724
Muut toimintakulut	-8 100	-4 603	56,83	-3 497
YHTEENSÄ	-4 858 200	-4 404 165	90,65	-454 035
TOIMINTAKATE	-198 200	277 954	-140,24	-476 154

Tiliryhmä **"Myyntituotot"** toteutui yli suunnittelun (2 294 euroa enemmän).

Tiliryhmä **"Tuet ja avustukset"** toteutui yli suunnittelun (28 327 euroa). Vuonna 2024 saatiin AKKE- rahoitusta Aluekehittämisen teemaverkostohankkeiden hallinnointihankeen osalta yhteensä 28 000 euroa ja tätä summaa ei oltu huomioitu talousarviossa.

Tiliryhmän **"Muut tuotot"** arvioitua pienempi toteutuma (8 501 euroa) johtuu pääosin ennakoitua pienemmästä toimistopalvelujen myynnistä hankkeille (19 457 euroa), sekä koulutuskorvauksista (1 180 euroa). Toisaalta Kela:n työterveyshuollon korvaukset toteutuivat yli suunnittelun (1 507 euroa). Tilan vuokraaminen yhteistyöorganisaatiolle on vaikuttanut tulokseen positiivisesti (10 956 euroa).

Tiliryhmä **"Henkilöstökulut"** toteutui alle suunnittelun (301 224 euroa) muun muassa siksi, että osa vakansseista ja sijaisuuksista on ollut täyttämättä (186 526 euroa vähemmän). Työpanosta on myös osoitettu liiton omarahoitusosuudeksi hankkeille, jolloin henkilöstökuluissa syntyi säästöä, mutta jotka kustannukset toisaalta lisäsivät tiliryhmän "Palvelujen ostot" toteutumaa. Toisaalta viranhaltijoiden palkat toteutuivat yli arvioidun (15 771 euroa enemmän). Myös luottamushenkilöiden palkkiot toteutuivat yli suunnittelun (18 683 euroa), mutta vuosipalkkiot ja ansionmenetykskorvaukset maksettiin alle suunnittelun (5 359 euroa). Sairausvakuutus- ja tapaturmakorvauksen määrä (32 641 euroa) on vaikuttanut henki-

löstökulujen säästöön. Lomapalkkavarauus toteutui alle suunnittelun (47 557 euroa) ja se vaikutti positiivisesti tulokseen. Henkilöstökulujen toteutumaan on vaikuttanut myös palkka- ja eläkemenuperusteisten eläkemenujen ja muiden henkilösivukulujen suunniteltua pienempi toteutuma (63 653,18 euroa).

Tiliryhmän **"Palvelujen osto"** toteutui alle suunnittelun (88 289 euroa vähemmän). Asiantuntija-, toimisto-, ICT-, rahoitus- ja pankkipalvelut, sosiaali- ja terveyspalvelut, koulutus- ja kulttuuripalvelut, TYKY-toiminta ja muut palvelut ovat ylittäneet talousarvion yhteensä 99 141 euroa, mikä johtuu hintojen noususta ja asiantuntijapalvelujen lisätilauksista. Toisaalta muiden palvelujen ostojen toteutuma on ollut alle suunnittelun esimerkiksi seuraavien kulujen osalta: painatukset ja ilmoitukset (5 459 euroa), postipalvelut (1 565 euroa), puhelinkulut (5 249 euroa), matka-, majoitus- ja ravitsemispalvelut (66 551 euroa), puhtaanpitopalvelut (1 143 euroa), muut yhteistoimintasuudet ja suhdetoiminta (106 700 euroa).

Tiliryhmän **"Aineet, tarvikkeet ja tavarat"** toteutui alle suunnittelun (9 301 euroa). Toimisto-, koulutarvikkeiden, kirjallisuuden, elintarvikkeiden, kaluston, sähkön, puhdistustarvikkeiden ostojen toteutuma jäi alle suunnittelun (11 764 euroa). Toisaalta muun materiaalin ostot toteutuivat yli suunnittelun (2 463 euroa).

"Vuokrat" toteutuivat alle arvioidun (51 724 euroa) tilavuokran jakoperusteiden muututtua ja eräiden laitteiden sopimusten päättymisestä.

"Muut toimintakulut" ovat toteutuneet alle suunnitellun (3 497 euroa).

Uusien toimitilojen investointi vuonna 2021 oli 388 334 euroa. Osa kustannuksista toteutui suorina kustannuksina. Muuton kokonaiskustannukset olivat 642 388 euroa. Vuoden 2022 investoinnit olivat yhteensä 24 125 euroa. Vuonna 2023 ja 2024 investointeja ei ollut. Vuoden 2024 poistot ovat 92 205,74 euroa, joka vaikutti tulokseen negatiivisesti.

Maailmantalouden tilanteen muuttuessa ja keskuspankkien kiristäessä rahapolitiikkaansa, yleinen korkotaso on noussut ja sen voidaan olettaa nousevan edelleen. Pankki ei enää peri negatiivisia korkoja ja eikä suorittanut korkotuloja vuonna 2023–2024.

Ohjelma- ja hanketoiminnan kustannuspaikat

Central Baltic -ohjelman teknisen tuen käyttötalousarvio perustuu seurantakomitean päätöksiin. Valonian, Lounaistiedon ja hanketoiminnan käyttötalousarviot muodostuvat maakuntahallituksen hankepäätöksistä. Hankkeiden päättyessä niiden toiminta ja tulokset raportoidaan maakuntahallitukselle.

OHJELMA- JA HANKETOIMINTA		ulkoinen/sisäinen		
KÄYTTÖTALOUS	TA2024	TP2024	TP/TA 2024	TP/TA2024
TUOTOT				
Myyntituotot	887 692	801 732	90,32	85 960
Tuet ja avustukset	3 729 122	3 572 356	95,80	156 766
Muut toimintatuotot	0	0	0,00	0
	4 616 814	4 374 087	94,74	242 727
KULUT				
Henkilöstökulut	-2 708 604	-2 538 881	93,73	-169 723
Palvelujen ostot	-1 614 532	-1 621 291	100,42	6 759
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-36 250	-31 547	87,03	-4 703
Vuokrat	-230 210	-181 507	78,84	-48 703
Muut toimintakulut	-27 218	-862	3,17	-26 356
YHTEENSÄ	-4 616 814	-4 374 087	94,74	-242 727
TOIMINTAKATE	0	0		

Ohjelma- ja hanketoiminnan kustannuspaikat toteutuivat suunnitellusti omakatteisina, jolloin niillä ei ole vaikutuksia tilikauden tulokseen.

Tilinpäätöksen tunnusluvut

Henkilöstön tunnusluvut			2024	2023				
Henkilöstökulut/henkilötyövuosi			66 258,10	63 360,36				
Henkilötyövuosimäärä (htv)			75	78				
Tuloslaskelman tunnusluvut			2024	2023				
Toimintatuotot/Toimintakulut %			103,20	101,90				
Jäsenkuntien maksuosuudet /asukas			9,09	7,95				
Vuosikate euroa/asukas			0,56	0,29				
Vuosikate/Poistot %			301,68	104,46				
Rahoituslaskelman tunnusluvut			2024	2023	2022	2021	2020	Kertymä
Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä 5 vuodelta			278 165,79	143 620,82	45 435,26	-349 388,26	609 136,90	726 970,51
Vuokravastuut, €			1 782 687,00	2 176 688,00				
Kassan riittävyys (pv)			98,29	113,50				
Current ratio (maksuvalmius; hyvä yli 2)			2,42	2,28				
Taseen tunnusluvut			2024	2023				
Vieras pääoma % :a omasta pääomasta			70,37	75,12				
Omavaraisuusaste (hyvä yli 40 %), sis. toimeksiantojen var			13,38	9,99				
Velat ja vastuut prosenttia käyttötuloista			39,89	51,07				
Rahoitusvarallisuus €/asukas			5,14	4,62				
Suht. velkaantuminen (hyvä alle 40 %)			20,01	22,95				
Kertynyt yli-/alijäämä €			2 203 738,92	2 017 778,87				
Kertynyt yli-/alijäämä € /asukas			4,45	4,11				
Asukasmäärä			494 781	490 790				
Kassan riittävyys = 365pv * Rahavarat 31.12/ Kassasta maksut tilikaudella								
Omavaraisuusaste = 100*(oma pääoma + poistoero ja vapaaehtoiset varaukset) / (koko pääoma - saadut ennakot)								
Velat ja vastuut prosenttia käyttötuloista 100*(Vieras pääoma- Saadut ennakot+Vuokravastuut)/Käyttötulot								
Rahoitusvarallisuus = (saamiset + rahoitusarvopaperit + rahat ja pankkisaamiset) - (vieras pääoma - saadut ennakot) / asukasmäärä								
Suhteellinen velkaantuneisuus = 100* (vieras pääoma - saadut ennakot)/käyttötulot								

3.3 Maakuntahallituksen esitys tilikauden tuloksen käsittelystä

Maakuntavaltuusto (mv 11.12.2023 § 32) päätti: 1) hyväksyä Varsinais-Suomen liiton talousarvion 2024 ja taloussuunnitelman 2024–2026 2) että talousarvion 2024 tuloslaskelmassa tilikauden tulos on nettositova maakuntavaltuustoon nähden ja 3) että maakuntahallitus vahvistaa myöhemmin vuoden 2024 talousarvion käyttötaloudenosan käyttösuunnitelman.

Maakuntavaltuusto hyväksyi talousarvion 2024 tuloslaskelmassa tilikauden tulokseksi 287 056 euroa alijäämää.

Maakuntahallitus esittää maakuntavaltuustolle, että liiton vuoden 2024 ylijäämä 185 960,05 euroa lisätään aiempien vuosien ylijäämätilille.

4. Toiminnallisten tavoitteiden toteutuminen

4.1 Yhteiset toiminnot ja hallinto

Jatkamme tiedonhallinnan kehittämistä

Tiedonhallintalain vaatimusten toimeenpano jatkuu vuoden 2024 aikana. Arkistointilain tuleva uudistaminen koskee ja huomioi digitalisaation sekä muut toimintaympäristössä tapahtuneet muutokset. Hallinnossa valmistaudumme uuden lain voimaantuloon. Kehitämme edelleen sähköisen asiakirjahallinnan toimintatapoja ja syvennämme vuonna 2022 käytönotetun asianhallintaohjelmiston osaamista.

- Jatkamme asiakirjahallinnon menettelytapojen kehittämistä niin, että saamme hyötyä työprosessien helpottumisesta ja osin automatisoiduista toiminnoista.
- Päivitämme tiedonhallintamallia.
- Kehitämme erityisesti tietoturvallisuutta tiedonhallintalain vaatimusten mukaiseksi.
- Aloitamme kirjanpidon ja palkkahallinnon asiakirjojen sähköisen arkistoinnin.

Työhyvinvoinnin kehittäminen

Liitossa jatketaan työhyvinvoinnin kehittämistä yhdessä henkilökunnan kanssa. Asiantuntijatyö on aivotyötä eli tiedolla työskentelyä, jossa kiire, keskeytykset ja tietotulva saattavat kuormittaa työntekijää. Turhaa kuormitusta voi keventää kognitiivisen ergonomian keinoin. Liitossa selvitetään kognitiivisen ergonomian ja aivotyön tilannekuvaa.

- Vuoden 2022 työhyvinvointikyselyn tulosten ja Varsinais-Suomen liiton viraston strategian mukaisesti kehitämme esihenkilö-työntekijä vuorovaikutustapoja mm. esihenkilö- ja henkilöstöryhmän yhteisissä tapaamisissa. Tarkoitus on tunnistaa eri vuorovaikutustilanteet ja etsiä tapoja kehittää niistä entistä toimivampia.
- Liitossa selvitetään aivotyöskentelyn tilannekuva ja tunnistamme työpaikkamme keskeiset kuormitustekijät ja innostuksen lähteet. Tilannekuvan selvittämisen apuna käytetään Työterveyslaitoksen aivotyöhön liittyvää kyselyä.
- Aivotyötä koskevan kyselyn tulokset käydään läpi aivotyövalmentajan vetämässä aivotyöpajassa. Aihetta pidetään esillä koko toimintavuosi ja näin lisätään ymmärrystä aivoterveystestistä.
- Opettelemme tapoja työskennellä aivoystävällisemmin, ja siten ennaltaehkäisemme työuupumusta ja tuemme työssä jaksamista.

VIHREÄ = toimenpide on toteutunut suunnitellusti

KELTAINEN = toimenpide on vielä kesken

PUNAINEN = toimenpidettä ei ole toteutettu suunnitellulla tavalla

4.2 Aluekehittäminen

Varmistamme maakuntaohjelman aktiivisen toimeenpanon

Valtuustokaudelle 2021–2025 vahvistettu maakuntaohjelma ohjaa vuonna 2024 edelleen vahvasti aluekehittämisen toimintaa. Tavoitteena on käynnistää pääosa maakuntaohjelmaan kirjatuihin toimenpiteistä (44 kpl) joko omana toimintana, tukemalla hankerahoituksen avulla niiden toteutumista tai erilaisten yhteistyöhankkeiden kautta. Tähän keskeisenä keinona on laaja-alainen kumppanuusyhteistyö ja kumppanuusfoorumin eri verkostojen aktiivinen toiminta.

- Maakuntaohjelman 2022–2025 väliarviointi tehdään vertaisarviointina yhdessä Uudenmaan, Kanta-Hämeen ja Päijät-Hämeen kanssa. Se valmistuu loppuvuonna 2024 ja tulee soveltuvin osin ohjaamaan myös uuden maakuntaohjelman 2026–2029 laatimista.
- Vuosi 2024 on kumppanuustoiminnan 10-vuotisjuhlavuosi. Kumppanuustoimintaa tuodaan monipuolisesti esille läpi vuoden erilaisissa tapahtumissa ja viestinnässä. Kick off-tapahtuma järjestetään 13.2.2024.
- Kumppanuuden sparrausryhmän toiminta tukee eri kumppanuusverkostojen toimintaa ja antaa kehittämisehdotuksia toiminnan edelleen kehittämiseksi.
- Seuraamme maakuntaohjelman toteutumista kumppanuusbarometrin ja verkostojen työn vuosikatsausten kautta.
- Otamme käyttöön maakunnan rahoitusportfolion, jonka kautta seuraamme rahoituksen kohdentumista eri kärkiteemoihin ja maakuntaohjelmaa/strategiaa tukeviin kärkiin.
- Matkailuparlamentti järjestetään 13.2.2024 yhteistyössä alueen muiden matkailutoimijoiden kanssa ja teemana ovat tekoäly ja matkailun hiilijalanjälkilaskenta.

- Matkailuelinkeinon tiekarttatyötä edistetään tukemalla verkoston toimijoita kehittämistyössä (työpajat/foorumit ja matalan kynnyksen hankewebiinaarit). Tiekartan päivittämistarpeet selvitetään.
- Ennakointiakatemian osalta toimintavuonna toteutetaan vihreän siirtymän ja kiertotalouden osaamistarpeisiin ja tekoälyosaamiseen liittyvä temaattinen ennakointiprosessi. Ennakointifoorumi järjestetään 12.6.2024.

Suuntaamme rahoitusta älykkään erikoistumisen painopisteiden mukaisesti

Vuonna 2024 käytettävissä olevia rahoitusinstrumentteja ovat muun muassa EU:n aluekehitysrahaston (EAKR) alueellinen rahoitus (mukaan lukien Central Baltic-rahoitus) sekä kansalliset rahoitusohjelmat kuten alueen kestävä kasvun ja elinvoiman tukemiseen suunnattu AKKE-rahoitus. Rahoitushakujen tehtäväkokonaisuus pitää sisällään hakujen painopisteiden määrittelyn, haun avaamisen ja tiedotuksen, hankevalinnat, päätösvalmistelun, hankkeiden seurannan ja ohjauksen sekä AKKE-rahoituksen kohdalla myös maksatusten hoitamisen.

Vuoden 2024 aikana avataan kansallisesta EAKR-rahoituksesta ja AKKE-rahoituksesta vähintään yksi rahoitushaku. Rahoituksella tuemme maakunnan kannalta keskeisten älykkään erikoistumisen kärkien vahvistamista, TKI-tiekartan toimeenpanoa, maakuntastrategian ja -ohjelman painopisteiden toteutumista sekä erilaisten pilottien ja kokeilujen käynnistämistä.

- Ohjaamme kansallista hankerahoitusta (AKKE, AIKO) mm. alueellisen TKI-tiekarttatyön toimeenpanon edistämiseen sekä maakuntaohjelman toimenpiteiden tukemiseen.
- EAKR-rahoituksen tarkentavana valintaperusteena on rahoituksen kohdentaminen älykkään erikoistumisen kärkiin ja maakuntastrategian ja -ohjelman mukaisiin hankkeisiin. Lisäksi tavoitteena on ylimatekunnallisten hankkeiden lisääminen.

Viestimme EU:n rahoitusohjelmista ja edistämme hankekumppanuuksia

Maakunnan alueelle kohdistuvan kansallisen rakennerahasto-ohjelman varojen niukkuus on haaste kaikille Etelä-Suomen maakunnille. Tämä siitäkkin huolimatta, että syksyn 2021 kansallisen rakennerahastoratkaisun kautta maakuntaan kohdistettiin hie- man aiempaa enemmän varoja. Siksi yhtenä tavoit- teena tämän kansallisen rahoituksen vähäisyyden kompensoimiseksi on maksimoida ulkoisen EU-rahoi- tuksen saaminen maakuntaan. Tässä työssä tuemme alueen toimijoita rahoitushakujen yhteydessä. Tämä tapahtuu ensisijaisesti viestimällä rahoitusmah- dollisuuksista ja edistämällä hankekumppanuuksia. Tuemme hankekonsortioita hankevalmistelunproses- sin aikana myös taloudellisesti (kansallinen kehit- tämisrahoitus). Seuraamme yhteistyössä Turun ja Varsinais-Suomen liiton Eurooppa-toimiston kanssa rahoituksen kohdentumista alueelle.

- Jatkamme aktiivisesti yhdessä Turun ja Varsinais-Suomen Brysselin toimiston kanssa vies- tintää EU-rahoitusinstrumenteista ja tuemme hankekumppanuuksien syntymistä. Kohderyhmä- nä ovat erityisesti alueen kunnat ja muut julkiset organisaatiot.
- Seuraamme vuosittain yhteistyössä Turun ja Varsinais-Suomen liiton Eurooppa-toimiston kanssa EU-rahoituksen kohdentumista alueelle. Mukana selvityksessä ovat myös EU:n keskitetyt rahoitus- ohjelmat (mm. Horizon).
- Kansallisten EU-rahoituksen mahdollisuuksista viestimme yhdessä rahoitusta koordinoivan Uu- denmaan liiton kanssa.

Laadimme yhteisen aluekehityksen tilannekuvan aluekehityskeskustelujen pohjaksi

Valtion ja maakuntien aluekehittämiskeskustelu on vuonna 2022 lakisääteisesti käynnistynyt uusi toimin- tatapa, jossa valtio ja maakunta tiiviissä vuoropuhe- lussa käsittelevät yhdessä aluekehityksen tilannetta, tavoitteita ja toimenpiteitä. Käymme teemakohtaiset aluekehittämiskeskustelut alkuvuonna 2024 ja niihin liittyen vastaamme alueen osalta tilannekuvan laati- misesta, keskusteluagendan määrittelystä ja koordi- noimme prosessia alueemme osalta.

- Valmistelemme alueellisen tilannekuvan maakun- nan ja valtion välisten aluekehittämiskeskustelu- jen pohjaksi. Tilannekuva esitellään valtioneuvos- ton edustajille helmikuussa 2024. Tämän pohjalta tarkentuvat alke-keskustelujen maakuntakohtai- set teemat.

- Aluekehittämiskeskustelut käydään vuonna 2024 maakuntaryhmittäin. Varsinais-Suomen osalta keskustelu järjestetään huhtikuussa ja samas- sa ryhmässä ovat mukana myös muut eteläisen Suomen maakunnat. Teemat vuonna 2024 ovat varsin laaja-alaiset. Listattuna ovat väestöke- hityksen keskeisimmät trendit ja havainnot, ympäristön kestävä kehitys, alue- ja yhdyskun- tarakenne ja viestintäyhteydet, elinkeinot- ja TKI-toiminta, työvoiman saatavuus, osaaminen ja sivistys sekä osallisuus ja hyvinvointi. Alusta- vasti eteläisen Suomen teemoiksi on suunniteltu TKI-toimintaa ja osaamista.

Toimimme aktiivisesti kansainvälisissä verkostoissa

Kansainvälisessä toiminnassa panostamme toimin- tavuonna erityisesti CPMR-yhteistyöhön (CPMR on eurooppalainen perifeeristen merellisten alueiden liitto) sekä sen Itämerikomission toimintaan. CPMR:n hallituksen (political bureau) varsinainen hallituksen jäsen on vuosina 2023–2024 Varsinais-Suomen liiton luottamushenkilöedustaja Talvikki Jori. Hän toimii political bureauissa myös meriasioista vastaavana varapuheenjohtajana. Tämän tehtävän myötä koor- dinoimme myös CPMR:n Suomen edustajista koos- tuvaa kansallista verkostoa. BSSSCN eli Itämeren alueen maakuntien/alueiden verkoston toiminnassa ja Pohjoismaisessa saaristoyhteistyössä olemme myös aktiivisesti mukana.

Osallistumme aktiivisesti EU-komission ja Aluei- den komitean kansainväliseen yhteistyöhankkeeseen (Pilot Action for Partnerships for Regional Innovation; PRI) yhdessä Västerbottenin maakunnan kanssa. Hankkeen tavoitteena on löytää hyviä käytäntöjä ja yhteistyömalleja alueiden älykkään erikoistumisen tukemiseen sekä hakea myös rahoitusta laajempiin innovaatiotoimintaa tukeviin hankkeisiin.

- Tuemme CPMR:n Political Bureauun varapuheen- johtajan Talvikki Jorin toimintaa ko. organisaatiossa valmistelemalla meripolitiikkaan liittyviä kannanottoja, puheenvuoroja ja avauksia toimin- tavuoden aikana ja tukemalla käytännön asioissa kokouksiin osallistumista.

- Osallistumme sekä luottamushenkilö- että asiantuntijatasolla erityisesti CPMR:n Itämerikomission (BSC) työryhmien toimintaan mm. koheesiopolitiikan, liikenteen ja ilmasto ja energiateemaan liittyen.

- "Partnership for regional innovations"-yhteistyö Västerbottenin maakunnan kanssa alueellisen innovaatiotoiminnan tukemiseksi jatkuu. Teemana ovat erityisesti ruokaketjuun liittyvät yhteistyöprosessit ja -hankkeet.

- Olemme mukana edistämässä alueella EU:n temaattisia missioita, aluekehittämisen erityisenä painopisteenä on toiminta Merimission edistämiseksi.

- Jatkamme Itämeren Interreg -rahoituksella v. 2023 käynnistyneen kansainvälisen, kolmivuotisen "We make transition"- hankkeen toteuttamista kansalaisyhteiskunnan kestävyysmurroksen edistämiseksi. Alueellisena fokuksena liiton osahankkeessa ovat Uudenkaupungin ja Kemiönsaaren kunnat.

- Jatkamme vuonna 2023 käynnistynyttä yhteistyötä Uppsalan alueen kanssa. Teemana ovat erityisesti alueen älykkään erikoistumisen kärjet ja työssä tulevat olemaan mukana mm. Turun yliopisto, Turun AMK ja BusinessTurku. Tutustumme myös muihin alueisiin kumppanuuksien rakentamiseksi.

- Vuonna 2023 julkaistiin teletunnistetietoihin perustuva raportti saariston kävijämääristä eri vuodenaikoina. Vuoden 2024 aikana raportin sisältöä tuodaan esille erilaisissa matkailuun ja aluekehitykseen liittyvissä seminaareissa ja tapahtumissa. Tuloksia hyödynnetään erityisesti suunniteltaessa kestävä matkailua pidentämällä kautta niinä vuodenaikoina, jolloin väkimäärä kuormittaa vähiten saariston ympäristöä.

- Horizon-rahoituksella käynnistynyt Smart skärgårdstrafik -hanke selvittää saaristoliikenteen ympäristöystävällisyyttä ja ajanmukaistamismahdollisuuksia. Hanke konkretisoituu vuoden 2024 aikana ja neuvotteluja laajemmasta liikenteellisestä yhteistyöstä käynnistetään hankealueella

- Saaristoyhteistyö on v. 2023 käynnistänyt prosessin juridisen statuksen saamiseksi yhteistyölle (yhdistys tai ns. EGTS = Europeisk Gruppering för Territoriellt Samarbeta). Vuoden 2024 aikana selvitetään saaristoyhteistyön laaja-alainen yhteinen tahtotila juridisen statuksen saamiseksi.

Vastaamme Central Baltic -ohjelman uuden rahoituskauden 2021–2027 täysimittaisesta toimeenpanosta

Vuonna 2023 järjestetyn toisen ja kolmannen rahoitushakemuskierroksen hankkeet käynnistyvät viimeistään alkuvuonna 2024. Hanketoimijoita tuetaan, ohjataan ja neuvotaan hankkeiden toimeenpanon eri vaiheissa. Ohjelman seuraavat hakukierrokset käynnistetään myöntövaltuustilanteen mukaisesti ja mahdollisesti osin maantieteellisesti ja/tai temaattisesti kohdistettuina. Ohjelman tavoitteista ja rahoitusmahdollisuuksista tiedotetaan laajasti ohjelma-alueella kansallisten kontaktipisteiden tuella.

- Päättyvä Central Baltic 2014–2020 ohjelmakausi suljetaan kokonaisuudessaan liiton osalta. Ohjelman loppuraportti toimitetaan komissiolle kevään 2024 aikana.

- 2021–2027-kauden kolmannen haun hankkeiden rahoituspäätökset solmitaan ja hankkeet käynnistyvät.

- Järjestetään ohjelmakauden 2021–2027-kauden neljäs hakukierros. Tietokanta avataan hakemusten jättämistä varten ja saapuneet hankkeet arvioidaan ja valmistellaan seurantakomitean päätöskokouksiin.

- Ohjelman kokonaismyöntövaltuus kasvaa n. 30 miljoonalla eurolla johtuen Kaakkois-Suomi-Venäjä ohjelmasta vapautuvien ja Central Baltic-ohjelmaan kohdentuvien varojen uudelleen allokoinnista. Tähän liittyen järjestetään mm. raja-alueille kohdennettu rahoitushaku ja aktivoidaan raja-alueita hankehakuihin.

4.3 Maankäyttö ja ympäristö

Toteutamme maakuntastrategiaa uudistamalla maakuntakaavoitusta

Edistämme maakuntastrategian tavoitteiden ja alue-rakenteen vision mukaisen monikeskuksisen alue- ja yhdyskuntarakenteen ja monipaikkaisen toiminnan kestävä ja vetovoimaista yhdistämistä.

Aloitamme voimassa olevan maakuntakaavan päivittämisen varautuen alueidenkäytön lainsäädännön mahdollisiin tuleviin muutoksiin. Päivityksen tärkeimpiä lähtökohtia ovat maakuntastrategian ja ilmastotiekartan lisäksi lukuisat viimeaikaiset toimintaympäristön muutokset, kuten pandemia, sota ja energiamurros. Lisäksi huomioimme EU:n vihreän kehityksen ohjelman ja biodiversiteettitavoitteet.

Vahvistamme maakuntakaavan tarkistamisen edellyttämää tietopohjaa. Maakuntakaavan tarkistus- ja selvitystarpeet on selvitetty vuoden 2023 aikana valmistuneessa maakuntakaavan teemakohtaisessa ajantasaisuuden arvioinnissa. Erillisessä viherrakenneselvityksessä on laadittu kokonaiskuva Varsinais-Suomen luonnon monimuotoisuuden, biotalouden sekä virkistystilan tilasta ja tavoitteista. Maakunnan energiatuotannon ja -siirron tarpeita ja potentiaaleja tarkastellaan uudessa ympäristöministeriön rahoittamassa selvityksessä erityisesti aurinko- ja tuulivoiman näkökulmista, mutta myös muut nousevat energiamuodot huomioiden.

Asetamme yhdessä sidosryhmiemme kanssa maakuntakaavan tarkistuksen ja uudistuksen tavoitteet hyödyntäen valmistuneita sekä laadittavia selvityksiä. Tavoitteet, muut lisäselvitystarpeet ja kaavaprosessin aikataulu kirjataan nähtäville asetettavaan maakuntakaavan osallistumis- ja arviointisuunnitelmaan. Maakuntakaavoituksen käynnistämisestä päättää maakuntavaltuusto.

- Seuraamme ja edistämme maakuntastrategian ja sitä toteuttavien suunnitelmien toteutumista yhteistyöryhmissä, osallistumalla maankäyttöä koskeviin kokouksiin kunnissa sekä viranomaisneuvotteluihin eri tasoilla hankkeista seudullisiin ja valtakunnallisiin verkostoihin sekä valmistelemalla lausuntoja maakunnallisesti merkittävistä kysymyksistä.

- Valmistelemme maakuntakaavan tarkistuksen aloituspäätöksen maakuntavaltuuston kesäkuun kokoukseen.

- Kokoamme maakuntakaavan tarkistuksessa tarvittavan kuntien/seutukuntien edustajista ja maankäyttöjaoston jäsenistä muodostuvan ohjausryhmän.

- Asetamme yhdessä päättäjien, ohjausryhmän ja sidosryhmien kanssa käytävien keskustelujen pohjalta tavoitteet maakuntakaavan tarkistukselle.

- Laadimme maakuntakaavan osallistumis- ja arviointisuunnitelman ja aikataulutamme kaavaprosessin eri vaiheet.

- Jatkamme Kestävän energiahuollon tulevaisuus, tilatarpeet ja sijoittuminen Varsinais-Suomessa -selvityssarjan tekemistä ja käynnistämme muita maakuntakaavan tarkistuksen ja Turun kaupunkiseudun MAL-sopimuksen edellyttämiä selvityksiä.

- Seuraamme reaktiivisesti alueidenkäyttölain uudistuksen etenemistä ja EU-säädösten muutoksia.

Edistämme kestävästä liikennejärjestelmästä ja ympäristöstä

Liikennejärjestelmätyössä edistämme suunnitelmiin kirjattuja liikennehankkeita ja toteutamme kehittämistoimenpiteitä.

Ohjelmoimme ja käynnistämme Varsinais-Suomen ja Turun kaupunkiseudun liikennejärjestelmäsuunnitelmien päivityksen nykyisten suunnitelmien ajantasaisuuden arvioinnin perusteella. Osallistumme Turun kaupunkiseudun seuraavan MAL-sopimuksen valmisteluun. Turun kaupunkiseudun liikennejärjestelmäsuunnitelma integroidaan osaksi MAL-työnä laadittavaa Turun kaupunkiseudun kaupunkiseutusunnitelmaa (rakennemallin päivitys).

Edistämme alueellisen junaliikenteen toteutumista yhdessä kuntien kanssa mm. asemapaikkojen suunnitteluvalmiutta parantamalla. Scale Up -hankkeessa jatkamme asemanseutujen liikkumispalveluiden kehittämistä. Osallistumme Tunnin juna hankeyhtiön vetämään Turku-Helsinki-yhteysvälin ratasuunnitteluun. Osana Turun kaupunkiseudun liikennejärjestelmätyötä jatkamme liikkumisen ohjaustyötä yhdessä Valonian kanssa.

- Päivitämme Uudenmaan, Päijät-Hämeen ja Kymenlaakson liittojen kanssa yhteisen Etelä-Suomen liikennestrategian.
- Päivitämme Varsinais-Suomen liikennejärjestelmäsuunnitelman: laadimme ajantasaisuuden arviointiin perustuvan työohjelman, kilpailutamme tarvittavan konsulttitoimeksiannon ja laadimme itse suunnitelman yhdessä päättäjien ja keskeisten sidosryhmien kanssa.
- Vedämme alueellista liikennejärjestelmätyötä ml. Turun MAL-kaupunkiseudun jatkuvan liikennejärjestelmätyön yhteistyöryhmää ja osallistumme laajasti maakunnan liikennejärjestelmän kehittämistä koskevaan yhteistyöhön.
- Osallistumme Turun kaupunkiseudun 12-vuotisen MAL-sopimuksen päivitykseen ja vuosien 2024–27 toimenpiteiden valmisteluun.
- Toteutamme nykyisen ja päivitettävän MAL-sopimuksen liikenteen toimenpiteitä laatimalla sovittuja selvityksiä ja päivitämme Turun MAL-kaupunkiseudun suunnittelussa tarvittavan liikennemallin.
- Osallistumme MAL-kaupunkiseudun rakennemallin ja liikennejärjestelmäsuunnitelman päivityksen valmisteluun ja ohjelmointiin ottaen huomioon uuden TEN-T-asetuksen vaatimukset kaupunkisolumujen kestävästä liikkumisesta suunnittelulle (SUMP).
- Jatkamme alueellisen junaliikenteen edistämistä yhdessä radanvarsikuntien kanssa laadittujen ja mahdollisten täydentävien selvitysten pohjalta.
- Osallistumme Turun tunnin junan ja muiden liikennehankkeiden suunnittelu-, hanke- ja yhteistyöryhmiin.
- Toteutamme Scale Up -hankkeessa liikkumisen kokeiluja kestävien matkaketjujen kehittämiseksi.

Käynnistämme merialuesuunnittelun toisen kierroksen

Varsinais-Suomen liitto jatkaa merialuesuunnittelu-yhteistyön koordinaatioliittona. Koordinaatiota tehdään MSP-EGD hankkeessa (Merialuesuunnittelu – Euroopan vihreän kehityksen ohjelma), jolle on saatu Euroopan meri-, kalatalous- ja vesiviljelyrahastosta erillisrahoitus. Hanke toteuttaa rannikon maakuntien liittojen toisen merialuesuunnittelukierroksen ensimmäisen osion. Hankkeessa toteutetaan ensimmäisen suunnitelman seuranta ja arviointi sekä vahvistetaan toisella kierroksella tarvittavaa tietopohjaa erityisesti ilmastonmuutoksen, merellisen energian- ja ruoantuotannon, meriliikenteen sekä meriluonnon suojelun ja ennallistamisen näkökulmista.

Jatkamme merialuesuunnittelua myös EU-rahoituksen saaneissa eMSP NBSR-, Baltic Sea2Land-, MSP Green- ja Oceanids hankkeissa.

- Jatkamme merialuesuunnittelun yhteistyön koordinaatiota MSP EGD -hankkeessa.
- Käynnistämme ja ohjelmoimme yhdessä muiden rannikon maakuntien liittojen kanssa merialuesuunnittelun toisen kierroksen.
- Arvioimme konsulttitoimeksiantona merialuesuunnitelman ensimmäisen kierroksen vuorovaikutteisen sidosryhmätyön onnistumista ja laadimme uuden kierroksen viestintä- ja vuorovaikutussuunnitelman.
- Rekrytoimme ympäristöministeriöstä saadulla rahoituksella merialuesuunnittelijan.
- Osallistumme ympäristöministeriön johdolla laadittaviin, vuodelle 2024 jatkuviin merellisen energiatuotannon selvityksiin.
- Viemme erilliselvitysten ja eMSP NBSR, MSP Green, Sea2Land ja Oceanids -hankkeiden tuloksia ja tietopohjaa suunnitteluun.
- Ylläpidämme ja kehitämme rajat ylittävää sidosryhmäyhteistyötä erityisesti Itämeren alueella. Merialuesuunnittelun yhteistyön koordinaatio lausuu naapurivaltioiden suunnitelmista.
- Osallistumme TEM:n talousvyöhykkeen tuulivoimatuotantoa säätelevään lakivalmisteluun.

Vahvistamme kumppanuuksia ja rajat ylittävää yhteistyötä

Maakunnan suunnittelua teemme yhdessä kuntien, ministeriöiden ja keskeisten sidosryhmien kanssa. Merialuesuunnittelu yhteistyössä mukana ovat Suomen rannikon maakuntien liittojen lisäksi kaikki Euroopan merialueet. Liikennejärjestelmätöissä vahvistamme asemaamme osana Skandinavia–Välimeri TEN-T ydinverkkokäytävällä ja edistämme uudistuvan EU-asetuksen tavoitteiden toteutumista. Yhdessä Turun kaupungin kanssa olemme mukana Scandria Alliance -verkostossa. Liiton kumppanuusfoorumitoiminnassa keskitymme toimiin, joilla tuetaan kestävää alue- ja yhdyskuntarakenteen kehitystä ja liikkumista. Vastuualue on mukana useissa maakunnan suunnittelua ja kehitystä edistävissä liikenteen, ilmastomuutoksen hillitsemisen ja sopeutumisen sekä merialuesuunnittelun hankkeissa.

- Osallistumme yhdessä Turun kaupungin ja Uudenmaan liiton kanssa Skandinavia–Välimeri TEN-T-ydinverkkokäytävän edunvalvontaa hoitavan Scandria Alliancen toimintaan.
- Toteutamme yhdessä Valonian kanssa Scale Up -hankkeen toimenpiteitä, joilla kehitetään maakunnan kestävää liikennejärjestelmää ja matkaketjuja vuorovaikutteisesti eri sidosryhmien kanssa.
- Järjestämme liikenteen kumppanuusfoorumin osana liikennejärjestelmäsuunnitelman päivitystä.

Kehitämme sähköisiä suunnitteluvälineitä ja suunnittelussa tarvittavaa tietopohjaa

Olemme yhteistyössä Lounaistiedon ja muiden maakuntien liittojen kanssa aktiivisesti kehittämässä digitaalista maakuntakaavoitusta ja merialuesuunnittelua sekä suunnittelun arviointi- ja seurantavälineitä.

- Kehitämme liikennejärjestelmä- ja MAL-työn seurantaan Lounaistieto-palvelussa.
- Hyödynnämme maakuntakaavan päivityksessä ja muussa suunnittelussa liiton päivitetyn paikkatietojärjestelmän tietomallipohjaista "suunnittelijan työpöytä."
- Osallistumme asiantuntijoina valtakunnallisiin maakuntakaavoituksen ja suunnittelun tietojärjestelmien kehittämishankkeisiin ml. valtakunnallinen rakennetun ympäristön tietojärjestelmää valmisteleva RYHTI-hanke.

4.4 Valonia

Autamme kuntia kestäväan kehitykseen liittyvien tavoitteiden saavuttamisessa

Hankkeidemme päämääränä on rakentaa hiili-neutraalia maakuntaa, jossa aktiivisesti turvataan luonnon monimuotoisuutta sekä edistetään luonnonvarojen kestävää käyttöä. Hankkeissa tuemme kuntia kestävyystyön suunnitelmallisuudessa sekä konkreettisten toimenpiteiden toteuttamisessa.

- Autamme kuntia ilmastosuunnitelmien laatimisessa ja toimenpiteiden käynnistämässä. Vies-timme eri rahoituskeinoista ja yhteistyömahdollisuuksista. Jatketaan kuntien ilmastotapaamisten järjestämistä.
- Kannustamme kuntia kestäväan liikkumisen edistämiseen ja tuemme käytännön toimenpiteiden käynnistämässä. Viedään kunnille ja työpaikoille tietoa hyvistä käytännöistä ja työkaluista.
- Jatkamme alueellista energianeuvontaa, jonka puitteissa muun muassa kannustetaan alueen asukkaita ja muita toimijoita lämmitystapavaihtoksiin sekä parantamaan energiatehokkuutta.
- Järjestämme hankintojen kestävyyttä ja innovatiivisuutta vauhdittavia infoja ja teematapaamisia sekä sparraamme tarvittaessa kuntia hankintojen kehittämisessä.
- Kehitämme eri toimijoiden välistä yhteistoimintaverkostoa pienvesien, vesistöjen ja metsien luonnonhoidon edistämiseksi.
- Tuemme kuntia luonnon monimuotoisuuteen ja Saaristomereen liittyvien tavoitteiden asettamisessa ja konkreettisten toimenpiteiden määrittelyssä.
- Vahvistamme ilmastomuutoksen sopeutumiseen liittyvää toimintaa alueella tuottamalla tietoa ja toteuttamalla laajalla yhteistyöllä vesienhallinnan toimenpiteitä. Vahvistamme aiheeseen liittyvää viestintää.

Lisäämme kuntien välistä yhteistyötä, vertaisoppimista ja tiedon jakamista

Jatkamme asiantuntijaverkostojen työtä ja tarjoamme neuvontaa sekä palveluita tarpeiden mukaan. Vahvistamme kestävä kehityksen seuranta ja viestintää sekä kunnissa että maakunnallisesti.

- Ohjelma 2030 toimeenpanoon liittyen jatkamme säännöllisiä kuntatapaamisia ja kuulemme kuntien tarpeita toimintaa suunniteltaessa. Suoritamme ohjelman ensimmäisen väliarvioinnin vuosien 2021–2023 osalta.
- Vahvistamme vesiensuojelun sidosryhmä- ja verkostotyötä, mm. Varsinais-Suomen vesistö-kunnostusverkoston toimintaa sekä sen kautta tarjottua neuvontaa.
- Seuraamme maakunnallisen ilmastotiekartan toimeenpanoa ja viestimme aiheesta mm. ajankohtaisten kirjoitusten ja some-nostojen muodossa. Hoidamme maakunnallisen ilmastovastuujaoston valmistelutehtäviä. Varmistamme toiminnan jatkuvuuden myös Canemure-hankkeen päättymisen jälkeen.
- Edistämme reilua siirtymää ja osallisuutta kestävyystyössä läpi eri teemojen.
- Jatkamme kuntien teknisen sektorin sekä hankinta-asiantuntijoiden verkostojen koordinoitua sekä hyvien esimerkkien esiin nostamista.
- Vahvistamme kuntien välistä yhteistyötä luonnon monimuotoisuuden huomioimiseksi kuntien käytännön työssä.
- Osallistumme Varsinais-Suomen ruokaketjun kehittämiseen olemalla osa älykkään erikoistumisen verkoston koordinaatiota.
- Tuemme muiden toimijoiden toteuttamia hankkeita osallistumalla ohjausryhmä- ja työryhmätyöskentelyyn pyydettyinä.
- Jatkamme Varsinais-Suomen ympäristökasvatusverkoston toimintaa tiivistämällä yhteistyötä kuntien sivistystoimen edustajien kanssa sekä kehittämällä uusia hankkeita ja yhteisiä toimenpiteitä. Tuemme kuntia kestävyyskasvatuksen jalkauttamisessa kouluissa ja kannustamme yhteistyöhön eri toimijoiden kesken.
- Kehitämme alueellista kestävä liikunnan seuranta.

Tarjoamme palveluita ajankohtaisiin tarpeisiin liittyen

Olemme kuntien apuna ilmasto- ja luontotavoitteisiin liittyvien toimenpiteiden käynnistämässä, rahoituksen hakemisessa, hankinnoissa sekä seurannan kehittämisessä. Vahvistamme alueellista työtä ilmastomuutoksen sopeutumiseen sekä vesistöjen tilan ja valuma-alueiden luontopohjaisen vesienhallinnan parantamiseen liittyen. Toteutamme yhteistyössä kuntien kanssa luonnon ennallistamisen hankkeita ja edistämme maanomistajalähtöistä monitavoitteista metsänhoidon suunnittelua. Lisäämme keskustelua ja rakentavaa yhteistyötä ajankohtaisiin kysymyksiin, kuten hiilinieluihin ja luonnon monimuotoisuuteen, ruokaketjun kestävyteen sekä liikunnan ratkaisuihin liittyen. Edistämme toimijoiden yhteistyötä pyöräilyn ja kävelyn olosuhteiden lisäämiseksi eri puolilla maakuntaa. Tarjoamme kunnille ja kuntalaisille neuvontaa energiankäytön vähentämiseen ja fossiilista energialähteistä luopumiseen sekä viestimme aktiivisesti taloyhtiöille kestävien energiaratkaisujen mahdollisuuksista. Vahvistamme asukkaiden sekä eri ryhmien osallisuutta, esimerkiksi nuorten, koululaisien ja kulttuurialan toimijoiden osallisuutta kestäväan kehitykseen ja kiertotalouteen liittyen.

- Edistämme hankkeissa Varsinais-Suomen energiaratkaisun siirtymää kohti hiilineutraaliutta ja paikallista tuotantoa muun muassa vahvistamalla yritysten ja taloyhtiöiden osaamista järjestelmien suunnittelussa ja hankinnassa.
- Toteutamme kuudelle kunnalle kolmiosaisen ilmastojohtamisen koulutuksen, jonka tavoitteena on saada vaikuttavuutta, jatkuvuutta ja johdonmukaisuutta kuntien ilmastotyöhön.
- Edistämme kiertotaloutta tuomalla yhteen luovien alojen edustajia, yrityksiä ja asukkaita yhteen ideoimaan, kehittämään ja pilotoimaan kiertotalouden toimintamalleja.
- Vahvistamme alueen ruoantuottajien pääsyä julkisiin ruokapalveluihin tarjoamalla työkaluja, viestintää ja koulutusta sekä tuottajille että hankintayksiköille. Kehitämme lisäksi oppimateriaalin kouluille kestävien ruokapolkujen teemalla.
- Edistämme ilmastokestävää maataloutta ja yhteistyötä alueella yhdessä sidosryhmien, neuvonjien, viljelijöiden, kuntien ja tutkijoiden kesken.
- Neuvomme ja avustamme kuntia luonnonhoitojen ja vesiensuojelutoimenpiteiden suunnittelussa ja toteuttamisessa.

- Toteutamme vesistö- ja elinympäristökunnostuksia, sekä yhden laajamittaisen padonpurkuhankkeen.
- Autamme paikallisia toimijoita hakemaan rahoitusta ja käynnistämään konkreettisia Saaristomeren tilaa parantavia hankkeita ja toimenpiteitä. Kannustamme toimijoita yhteistyöhön valuma-alueilla.
- Autamme paikallisia toimijoita ja kuntia hakemaan rahoitusta ja käynnistämään konkreettisia luonnonhoitohankkeita, jotka torjuvat luontokatoa ja lisäävät luonnon monimuotoisuutta.
- Käynnistämme uuden hankkeen, jossa kehitetään pyörämatkailun ja arkipyöräilyn verkostoja sekä palveluita Varsinais-Suomessa.
- Käynnistämme Urban Biodiversity Parks -hankkeen, jossa kehitetään pilottialueita sekä konsepti luonnon monimuotoisuuden vaalimiseen kaupungeissa.
- Käynnistämme uuden TALVI-hankkeen, jossa tuodaan taloyhtiöiden käyttöön hyviä käytäntöjä ja työkaluja ilmastonmuutokseen sopeutumiseksi.
- Välitämme tietoa ja järjestämme tilaisuuksia ajankohtaisista kestävästä kehityksen aiheista.

4.5 Edunvalvonta ja kuntapalvelu

Toteutamme proaktiivista, suunnitelmallista ja ajantasaiseen tietoon perustuvaa edunvalvontaa

Edistämme yhdessä sovittuja edunvalvontatavoitteita. Eriyisenä tavoitteena on hallitusohjelman toteuttamiseen vaikuttaminen. Edunvalvontaprosessin kytkemme vahvasti alueen muihin toimijoihin ja kansanedustajayhteistyöhön. Jatkamme kunta- ja luottamushenkilöyhteistyötä. Vaikuttajakoulun kautta parannamme mahdollisuuksia tulevaisuudessa olla entistä vaikuttavampi maakunta.

- Jatkamme hallitusohjelmaan kirjatun Länsiradan (ent. Tunnin juna) edistämistä. Tavoitteena on rakentamisen käynnistäminen Espoo–Lohja ja Salo–Kupittaa väleillä sekä hankkeen EU-rahoituksen varmistaminen.
- Vaikutamme hallitusohjelmaan kirjatun Saaristomeren ohjelman toimeenpanoon ja ravinnekierron pilotointiin. Tavoitteena on mm. maatalouden ravinnekierron edistäminen.
- Vaikutamme vuoden 2024 kevään kehysriiheen ja syksyn budjettiriiheen yhdessä sidosryhmien kanssa. Valtiontalouden kehukseen ja vuoden 2025 talousarvioon tavoitellaan rahoitusta mm. E18 Turun kehätielle.
- Tuemme korkeakoulujen rahoitusuudistuksessa strategiarahoituksen ja TKI-rahoituksen suuntaamista kasvualueille.
- Laadimme yhdessä Turun ja Varsinais-Suomen Eurooppa-toimiston kanssa EU-vaikuttamisen kärjet. Varmistamme Varsinais-Suomen äänen kuulumisen EU-parlamenttivaaleissa sekä vaikuttamalla komission 2024–2029 työohjelmaan ja EU:n 2028–2034 rahoituskauteen.
- Jatkamme kuntayhteistyön vahvistamista säännöllisillä kuntajohtajakokouksilla ja tukemalla kuntarajat ylittävää yhteistyötä esimerkiksi lähijunaliikenteen käynnistämisessä.
- Edistämme kansanedustajaryhmän aktiivista toimintaa maakunnassa ja hyödynnämme ryhmää edunvalvontatavoitteiden toteuttamisessa. Järjestämme istuntokauden aikana teemoitetut edunvalvontatapaamiset noin kerran kuukaudessa maakunnassa ja eduskunnassa.

- Jatkamme Etelä-Suomen maakuntien (Varsinais-Suomi, Uusimaa, Päijät-Häme, Kymenlaakso, Etelä-Karjala) yhteistyötä ja valmistelemme yhteisen Etelä-Suomen vision toimintavuoden aikana.
- Vahvistamme Länsi-Suomen kanssa tehtävää yhteistyötä aluekehitysrahoitukseen vaikuttamisessa.
- Edistämme kasvukolmion yhteistyötä Pirkanmaan ja Uudenmaan kanssa.
- Toteutamme aktiivista edunvalvontayhteistyötä mm. Turun kaupungin, Turun kaupunkiseudun kuntayhtymän, Varsinais-Suomen ELY-keskuksen, Turun kauppakamarin, Varsinais-Suomen Yrittäjien sekä korkeakoulujen kanssa.
- Kehitämme vaikuttajakoulun ohjelmaa, osallistavuutta ja markkinointia vuonna 2023 toteutetun kehittämissuunnitelman mukaisesti. Syksyllä käynnistämme 8. vaikuttajakoulun.

Teemme nykyaikaista, vuorovaikutteista ja aktiivista viestintää sekä lisäämme maakunnan vetovoimaa

Hyödynnämme viestinnässä eri kanavia. Kehitämme ydinviestejä edelleen ja käytämme yhtenäistä visuaalista ilmettä. Viestintämme on avointa, osallistavaa ja ymmärrettävää. Lisäämme maakunnan kiinnostavuutta markkinointiyhteistyöllä muun muassa tapahtumissa ja tilaisuuksissa.

- Vahvistamme mediasuhteita.
- Viestimme monipuolisesti Kumppanuuden juhluvuodesta sekä omissa kanavissamme että yhteistyössä muiden organisaatioiden kanssa.
- Jatkamme viestintätiimin toiminnan kehittämistä ja vierailemme mm. Pirkanmaan liitossa vertailemassa hyviä käytäntöjä.
- Kehitämme asiantuntijaviestinnän tuen muotoja ja materiaaleja edelleen.
- Järjestämme esiintymiskoulutuksen henkilökunnalle perustuen syksyllä 23 tehdyssä viestintäkyselyssä nousseisiin tarpeisiin.
- Jatkamme viestinnän vaikuttavuuteen ja mitattavuuteen liittyvää kehittämistyötä.

Vaalimme varsinaissuomalaisen kulttuurin edelläkävijyyttä

Toimimme aktiivisesti kulttuurin ja luovien alojen maakunnallisessa verkostoyhteistyössä kulttuurifoorumin, kulttuurihyvinvointiverkoston ja kuntayhteistyön kautta. Luomme edellytyksiä kulttuuri/luovien alojen entistä parempaan huomioimiseen maakunnan suunnittelussa, viestinnässä ja markkinoinnissa sekä monialaisessa yhteistyössä.

- Järjestämme keväällä kulttuurifoorumilla kulttuurisen moninaisuuden koulutuksen ja syksyllä kulttuurifoorumitilaisuuden kulttuuritoimikunnan päättämän teeman mukaisesti.
- Myönnämme järjestyksessään 100. Aurora-mitalin tunnustuksena maakunnan hyväksi tieteen, taiteen tai muun kulttuurityön alalla toimineelle henkilölle, yhteisölle tai viranomaiselle. Saaja julkaistaan Varsinais-Suomen liiton Eurooppa-päivän vastaanotolla.
- Toimimme aktiivisesti kulttuurin ja taiteen alueellisissa ja valtakunnallisissa verkostoissa. Tuemme erityisesti varsinaissuomalaisen kuntien kulttuuriviranhaltijoiden Kulttuuria kunnissa -verkoston toiminnan kehittämistä ja sen koordinoimista. Lisäksi teemme tiivistä yhteistyötä erityisesti Turun kaupungin kulttuurin kärkihankkeen kanssa.
- Suhtaudumme avoimesti uusiin kulttuuria koskeviin hankeavauksiin mm. yhteistyökumppanuuk-sien muodossa, mikäli ne hyödyttävät maakunnan kuntia sekä kulttuuri- ja taidekenttää. Lähdemme yhdessä Turun kaupungin kanssa yhteistyökumppaniksi Tampereen kaupungin hallinnoimaan Kulttuuripankin laajennushankkeeseen, mikäli se saa rahoituksen OKM:ltä.
- Rakennamme yhteistyötä Varsinais-Suomen hyvinvointialueen kanssa osana Varhan kulttuuri-hyvinvoinnin yhdyspintatyöryhmän toimintaa.

Edistämme avoimen datan yhteen toimivuutta ja hyödynnettävyyttä

Osallistumme aktiivisesti datan yhteentoimivuutta edistäviin kansallisiin prosesseihin, kuten rakennetun ympäristön digitalisaation edistämiseen. Osallistumme kansallisen digitaalisen retkeilyinfrastruktuurin rakentamiseen, edistämme maakuntakaavan uuden tietomallin käyttöönottoa maakuntien liitoissa, ja kehitämme Lounaistiedon omia datatuotteita paremmin hyödynnettäviksi.

- Parannamme tiedon laatua, yhteentoimivuutta ja avointa saatavuutta Maakuntakaavan kumppanitestaus -hankkeessa ja LIH-aluetoiminnan kautta.
- Haemme rahoitusta Virma-datan yhteentoimivuuden, laadun ja saatavuuden parantamiseksi. Teemme muita hankeavauksia datan laadun ja yhteentoimivuuden parantamiseksi esimerkiksi Open Street Map -datan laadun ja tuotantoprosessien kehittämiseksi Lounais-Suomessa.
- Huolehdimme, että Lounaistiedon karttapalvelun karttatasot ja metatiedot ovat ajan tasalla ja avoimet datatuotteet ovat saatavilla luotettavasti.

Vahvistamme avoimen tiedon ekosysteemiä lounaisessa Suomessa

Edistämme paikkatiedon hyödyntämistä yrityksissä ja julkishallinnossa osana kansallisen Location Innovation Hub:in toimintaa. Tiivistämme alueen avoimen tiedon toimijoiden yhteistyötä kehittämällä avoimen tiedon verkoston toimintaa ja järjestämällä kiinnostavia tapahtumia, jotka tuovat alan toimijat yhteen. Lisäämme Lounaistiedon tietopalvelujen vaikuttavuutta systemaattisella viestinnällä ja sosiaalisen median markkinoinnilla.

- Kehitämme Avoimen tiedon verkoston tapaamisia kiinnostavammiksi, toimimme aktiivisesti kuntien paikkatietoverkostossa sekä markkinoimme Alue-tietofoorumia ja LIH-tapahtumia laajasti alueen toimijoille.
- Osallistumme paikkatietoalan koulutuksen järjestämiseen Turun yliopistolla, järjestämme mapathoneja yhteistyössä yliopiston ja muiden sidosryhmien kanssa, markkinoimme LIH-koulutuksia sekä tarjoamme paikkatietoalan harjoittelupaikan alan opiskelijalle.
- Kehitämme someviestintää eri kanavilla viestinnän vaikuttavuutta seuraamalla. Kiinnitämme erityistä huomiota LinkedIn-viestintään ja maksulliseen somemarkkinointiin. Kehitämme viestintäyhteistyötä Varsinais-Suomen liiton ja muiden sidosryhmien kanssa.
- Markkinoimme Location Innovation Hubin palveluja yrityksille ja julkisen sektorin toimijoille järjestämällä omia tapahtumia ja osallistamalla muiden järjestämiin tilaisuuksiin.

5. Talousarvion eri osien toteutuminen

- Liite 1. Toteutumavertailu: Kuntarahoitteiset kustannuspaikat
- Liite 2. Toteutumavertailu: Ohjelma- ja hanketoiminnan kustannuspaikat
- Liite 3. Tuloslaskelma
- Liite 4. Investoinnit ja poistot
- Liite 5. Rahoituslaskelma
- Liite 6. Tase
- Liite 7. Henkilöstötiedot
- Liite 8. Tasetta koskevat liitetiedot
- Liite 9. Tilintarkastajan palkkiot
- Liite10. Selvitys puolueveroista

LIITE 1. TOTEUTUMAVERTAILU

Talousarvio 2024

Toteutuma 2024

Poikkeama

Käyttö %

KUNTARAHOITTEISET KUSTANNUSPAIKAT

ulkoinen/sisäinen

33000 TOIMINTATUOTOT				
33010 MYYNTITUOTOT	4 538 500	4 540 793,53	-2 293,53	100,1
33300 TUET JA AVUSTUKSET	21 500	49 826,81	-28 326,81	231,8
33400 MUUT TOIMINTATUOTOT	100 000	91 498,60	8 501,40	91,5
33000 TOIMINTATUOTOT	4 660 000	4 682 118,94	-22 118,94	100,5
34000 TOIMINTAKULUT				
34010 HENKILÖSTÖKULUT				
34050 Palkat ja palkkiot	-2 296 609	-2 091 679,26	-204 929,74	91,1
34110 Eläkekulut	-368 832	-329 962,13	-38 869,87	89,5
34150 Muut henkilösivukulut	-66 260	-41 476,69	-24 783,31	62,6
4265 Henkilöstökorvaukset		32 641,27	-32 641,27	
3501 HENKILÖSTÖKULUT	-2 731 701	-2 430 476,81	-301 224,19	89,0
34300 PALVELUJEN OSTOT				
34320 Muiden palvelujen ostot	-1 755 199	-1 666 910,28	-88 288,72	95,0
34300 PALVELUJEN OSTOT	-1 755 199	-1 666 910,28	-88 288,72	95,0
34500 AINEET, TARVIKKEET JA TAVAR				
34510 Ostot tilikauden aikana	-56 200	-46 899,17	-9 300,83	83,5
34500 AINEET, TARVIKKEET JA TAVAR	-56 200	-46 899,17	-9 300,83	83,5
34810 VUOKRAT	-307 000	-255 275,88	-51 724,12	83,2
34820 MUUT TOIMINTAKULUT	-8 100	-4 602,92	-3 497,08	56,8
34000 TOIMINTAKULUT	-4 858 200	-4 404 165,06	-454 034,94	90,7
34999 TOIMINTAKATE	-198 200	277 953,88	-476 153,88	-140,2

Sisäiset siirrot "Palvelujen ostot" tiliryhmästä hanketoiminnan "Tuet ja avustukset" tiliryhmään ovat 89 847,27 euroa, joka määräraha koostuu liiton osallistumisesta toteuttamiensa hankkeiden omarahoitukseen

LIITE 2. TOTEUTUMAVERTAILU

OHJELMA- JA HANKETOIMINNAN KUSTANNUSPAIKAT

ulkoinen/sisäinen	Talousarvio 2024	Toteutuma 2024	Poikkeama	Käyttö %
33000 TOIMINTATUOTOT				
333010 MYYNTITUOTOT	887 692	801 731,63	85 960,37	90,3
33300 TUET JA AVUSTUKSET	3 729 122	3 572 355,69	156 766,31	95,8
33400 MUUT TOIMINTATUOTOT	0	0,00	0,00	0,0
3010 TOIMINTATUOTOT	4 616 814	4 374 087,32	242 726,68	94,7
34000 TOIMINTAKULUT				
34010 HENKILÖSTÖKULUT				
34050 Palkat ja palkkiot	-2 247 535	-2 136 817,93	-110 717,07	95,1
34110 Eläkekulut	-395 936	-359 530,63	-36 405,37	90,8
34150 Muut henkilösivukulut	-65 133	-45 963,33	-19 169,67	70,6
4265 Henkilöstökorvaukset ja mu		3 431,27	-3 431,27	
34000 HENKILÖSTÖKULUT	-2 708 604	-2 538 880,62	-169 723,38	93,7
34300 PALVELUJEN OSTOT				
34320 Muiden palvelujen ostot	-1 614 532	-1 621 291,34	6 759,34	100,4
34300 PALVELUJEN OSTOT	-1 614 532	-1 621 291,34	6 759,34	100,4
34500 AINEET, TARVIKKEET JA TAVAR				
34510 Ostot tilikauden aikana	-36 250	-31 546,74	-4 703,26	87,0
34500 AINEET, TARVIKKEET JA TAVAR	-36 250	-31 546,74	-4 703,26	87,0
34810 VUOKRAT	-230 210	-181 506,82	-48 703,18	78,8
34820 MUUT TOIMINTAKULUT	-27 218	-861,80	-26 356,20	3,2
34000 TOIMINTAKULUT	-4 616 814	-4 374 087,32	-242 726,68	94,7
3600 TOIMINTAKATE	0,00	0,00		

Varsinais-Suomen liitto		
LIITE 3. TULOSLASKELMA	1.1 -31.12.2024	1.1 -31.12.2023
ulkoinen		
TOIMINTATUOTOT		
MYYNTITUOTOT	5 252 677,89	4 852 383,71
TUET JA AVUSTUKSET	3 622 182,50	2 807 890,91
MUUT TOIMINTATUOTOT	91 498,60	77 943,04
TOIMINTATUOTOT	8 966 358,99	7 738 217,66
TOIMINTAKULUT		
HENKILÖSTÖKULUT		
Palkat ja palkkiot	-4 228 497,19	-4 152 822,18
Eläkekulut	-689 492,76	-684 941,17
Muut henkilösivukulut	-87 440,02	-122 867,99
Henkilöstökorvaukset ja muut HK	36 072,54	18 523,09
HENKILÖSTÖKULUT	-4 969 357,43	-4 942 108,25
PALVELUJEN OSTOT		
Muiden palvelujen ostot	-3 198 354,35	-2 103 620,39
PALVELUJEN OSTOT	-3 198 354,35	-2 103 620,39
AINEET, TARVIKKEET JA TAVARAT		
Ostot tilikauden aikana	-78 445,91	-62 166,32
AINEET, TARVIKKEET JA TAVARAT	-78 445,91	-62 166,32
VUOKRAT	-436 782,70	-482 796,07
MUUT TOIMINTAKULUT	-5 464,72	-3 460,89
TOIMINTAKULUT	-8 688 405,11	-7 594 151,92
TOIMINTAKATE	277 953,88	144 065,74
RAHOITUSTUOTOT JA KULUT		
KORKOTUOTOT		
MUUT RAHOITUSTUOTOT	324,67	186,33
KORKOKULUT	-112,76	-631,25
RAHOITUSTUOTOT JA KULUT	211,91	-444,92
VUOSIKATE	278 165,79	143 620,82
SUUNNITELMAPOISTOT	-92 205,74	-137 486,40
TILIKAUDEN TULOS	185 960,05	6 134,42

LIITE 4. INVESTOINNIT JA POISTOT

Selvitys suunnitelman mukaisten poistojen perusteista					
Maakuntavaltuuston päätös 9.6.1997 § 29: tasapoisto, poistoaika 3 vuotta					
Pysyvien vastaavien muutokset					
	Tietokone-ohjelmistot	Tietokone-laitteet	Viestintälaitteet	Muut koneet ja kalusto	Yhteensä
Investoinnit +	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Myynnit -	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Poistoarvo	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Vuonna 2024 ei ollut investointeja					
Liitetietolaskelma					
Aineettomat hyödykkeet					
Poistamaton hankintameno 1.1	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Tilikauden poisto	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Poistamaton hankintameno 31.12	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Aineelliset hyödykkeet					
Poistamaton hankintameno 1.1	0,00	1 865,08	26 342,57	68 501,84	96 709,49
Lisäykset tilikauden aikana	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Tilikauden poisto	0,00	-1 865,08	-26 342,57	-63 998,09	-92 205,74
Poistamaton hankintameno 31.12	0,00	0,00	0,00	4 503,75	4 503,75
Yhteensä poistamaton hankintameno 31.12.2024					4 503,75
Poistokirjaukset 31.12.2024					
7170.2010 Suunnitelmapoistot pysyvistä vastaavista / 1005 Tietokone-ohjelmistot					0,00
7170.2010 Suunnitelmapoistot pysyvistä vastaavista / 1165 Tietokone-laitteet					1 865,08
7170.2010 Suunnitelmapoistot pysyvistä vastaavista / 1166 Viestintälaitteet					26 342,57
7170.2010 Suunnitelmapoistot pysyvistä vastaavista / 1170 Muut koneet ja kalusteet					63 998,09
Yhteensä tilikauden poistot					92 205,74

LIITE 5. RAHOITUSLASKELMA

	2 024	2 023
TOIMINNAN RAHAVIRTA		
_ Vuosikate	278 165,79	143 620,82
_ Tulorahoituksen korjauserät		
INVESTOINTIEN RAHAVIRAT		
_ Investointimenot	0,00	0,00
_ Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutusvoitot	0,00	0,00
TOIMINNAN JA INVESTOINTIEN RAHAVIRTA	278 165,79	143 620,82
RAHOITUKSEN RAHAVIRTA		
Muut maksuvalmiuden muutokset		
_ Toimeksiantojen varojen ja pääomien muutos		
_ Vaihto-omaisuuden muutos		
_ Saamisten muutos	-318 753,47	-59 315,89
_ Korottomien velkojen muutos	18 444,84	-115 704,15
RAHOITUKSEN RAHAVIRTA	-300 308,63	-175 020,04
RAHAVAROJEN MUUTOS	-22 142,84	-31 399,22
RAHAVAROJEN MUUTOS		
_ Rahavarat 31.12	2 339 619,90	2 361 762,74
_ Rahavarat 1.1	2 361 762,74	2 393 161,96
RAHAVAROJEN MUUTOS	-22 142,84	-31 399,22

LIITE 6. TASE	2 024	2 023	Muutos %
---------------	-------	-------	----------

ulkoinen

11000 VASTAAVAA			
11001 A PYSYVÄT VASTAAVAT			
11010 AINEETTOMAT HYÖDYKKEET			
11010 AINEETTOMAT HYÖDYKKEET	0	0	0,0
11020 AINEELLISET HYÖDYKKEET			
1165 Tietokonelaitteet		1 865,08	100,0
1166 Viestintälaitteet		26 342,57	100,0
1170 Muut koneet ja kalusto	4 503,75	68 501,84	93,4
11020 AINEELLISET HYÖDYKKEET	4 503,75	96 709,49	95,3
11030 SIJOITUKSET			
1212 Muut osakkeet ja osuudet	1 228,01	1 228,01	0,0
11030 SIJOITUKSET	1 228,01	1 228,01	0,0
11001 PYSYVÄT VASTAAVAT	5 731,76	97 937,50	-94,1
11100 B TOIMEKSIANTOJEN VARAT			
11101 VALTION TOIMEKSIANNOT	5 009 864,35	6 076 319,74	-17,6
11103 MUUT TOIMEKSIANTOJEN VARAT	9 694 810,04	13 443 354,53	-27,9
11100 TOIMEKSIANTOJEN VARAT	14 704 674,39	19 519 674,27	-24,7
11201 C VAIHTUVAT VASTAAVAT			
11310 SAAMISET			
11331 MYYNTISAAMISET	19 662,40	60 368,84	-67,4
11333 MUUT SAAMISET	1 978 511,16	1 619 051,25	22,2
11310 SAAMISET	1 998 173,56	1 679 420,09	19,0
11140 RAHOITUSARVOPAPERIT			
1830 Osakkeet ja osuudet	435,32	435,32	0,0
11140 RAHOITUSARVOPAPERIT	435,32	435,32	0,0
11500 RAHAT JA PANKKISAAMISET	2 339 184,58	2 361 327,42	-0,9
11201 VAIHTUVAT VASTAAVAT	4 337 793,46	4 041 182,83	7,3
11000 VASTAAVAA	19 048 199,61	23 658 794,60	-19,5

Varsinais-Suomen liitto			
LIITE 6. TASE	2 024	2 023	Muutos %
ulkoinen			
12000 VASTATTAVAA			
12001 A OMA PÄÄOMA			
12010 PERUSPÄÄOMA	345 783,97	345 783,97	0,0
12040 EDELLISTEN TILIKAUSIEN YLI/	2 017 778,87	2 011 644,45	0,3
12050 TILIKAUDEN YLI/ALIJÄÄMÄ	185 960,05	6 134,42	2 931,4
12001 OMA PÄÄOMA	2 549 522,89	2 363 562,84	7,9
12300 D TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT			
12301 VALTION TOIMEKSIANNOT			
23101-23102 Maakunnan kehittämisrahat	20 367,74	20 367,74	0,0
21103-23104 Osaamiskeskus	8 206,50	8 206,50	0,0
23106 CB2015 kansallinen projektit		73 434,22	-100,0
23107-23108 AIKO-määräraha	124 330,55	124 330,55	0,0
23110 MOKE-omaehtoinen kehittäminen	4 598 633,22	5 591 654,39	-17,8
23111 MATKA- matkailielinkeinon	203 536,34	203 536,34	0,0
23112 AKKE-Ekosysteemi rahoitus	54 790,00	54 790,00	0,0
12301 VALTION TOIMEKSIANNOT	5 009 864,35	6 076 319,74	-17,6
12303 MUUT TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMA			
23301-23302 CB2014-2020 EU/EAKR projektit	4 205 612,40	8 811 727,22	-52,3
23305-23306 CB2014-2020 tekn. tuki kansallinen		135 279,62	-100,0
23307_23308 CB2021-2027 projektit EU/EAKR	4 399 070,75	3 312 075,89	32,8
23309_23310 CB2021-2027 tekninen tuki	1 084 463,81	1 178 608,72	-8,0
2340 Historiarahasto	5 663,08	5 663,08	0,0
12303 MUUT TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMA	9 694 810,04	13 443 354,53	-27,9
12300 TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT	14 704 674,39	19 519 674,27	-24,7
12400 E VIERAS PÄÄOMA			
12420 LYHYTAIKAINEN			
12426 OSTOVELAT	542 737,32	501 123,94	8,3
12428 SIIRTOVELAT	1 251 265,01	1 274 433,55	-1,8
12420 LYHYTAIKAINEN	1 794 002,33	1 775 557,49	1,0
12400 VIERAS PÄÄOMA	1 794 002,33	1 775 557,49	1,0
12000 VASTATTAVAA	19 048 199,61	23 658 794,60	-19,5

LIITE 7. HENKILÖSTÖTIEDOT

HENKILÖSTÖN LUKUMÄÄRÄ			
	2024	2023	2022
Maakuntajohtaja	1	1	1
Hallinnon vastuualue	13	13	14
Aluekehittämisen vastuualue	8	8	7
Maankäytön ja ympäristön vastuualue	8	8	7
Edunvalvonnan ja kuntapalvelun vastuualue	5	6	6
Projektit & tekniset tuet	40	42	42
Yhteensä	75	78	77
HENKILÖSTÖKULUT			
	2024	2023	2022
Palkat ja palkkiot	4 228 497,19	4 152 822,18	3 985 463,38
Sairausvakuutuksen päivärahat	-34 272,54	-14 923,09	-71 899,99
Muut henkilöstömenojen korjaukset	-1 800,00	-3 600,00	-1 800,00
	4 192 424,65	4 134 299,09	3 911 763,39
Eläkekulut	689 492,76	684 941,17	787 123,82
Muut pakolliset henkilösivukulut	87 440,02	122 867,99	107 796,21
HENKILÖSTÖKULUT YHTEENSÄ	4 969 357,43	4 942 108,25	4 806 683,42
Tilikaudella huomioitu lomapalkkavarauus:			
lomapalkkavelka	639 867,00	659 068,00	654 962,00
sosiaalikulut	125 184,00	125 543,00	130 359,00
MAKSETUT PALKAT JA PALKKIOT			
	2024	2023	2022
Maakuntajohtaja ja hallinnon vastuualue	721 178,36	689 422,22	777 098,70
Aluekehittämisen vastuualue	449 099,47	435 254,88	440 707,31
Maankäytön ja ympäristön vastuualue	444 357,97	428 089,93	364 898,91
Edunvalvonnan ja kuntapalvelun vastuualue	324 519,84	350 500,08	349 058,40
Projektit	1 230 369,91	1 236 840,47	1 014 289,56
Kansainvälinen tekninen tuki	906 448,02	868 957,89	925 825,83
Luottamushenkilöt	152 523,62	143 756,71	113 584,67
Yhteensä	4 228 497,19	4 152 822,18	3 985 463,38

Varsinais-Suomen liitto			
LIITE 8. TASETTA KOSKEVAT LIITETIEDOT			
	2024	2023	2022
Rahoitusarvopaperit			
Osakkeet ja osuudet	435	435	435
Saamiset			
Myyntisaamiset	19 662	60 369	100 264
Muut saamiset	1 978 511	1 619 051	1 519 840
Lyhytaikaiset	1 998 173	1 679 420	1 620 104
Saamisten erittely			
<i>Myyntisaamiset</i>			
1741 Myyntisaamiset, josta			
- kunnilta	6 500	42 059	71 332
- kuntayhtymiltä	13 067	18 000	
- valtiolta	96		28 932
- muilta		310	
<i>Muut saamiset</i>			
1785 ALV- saamiset	69 025	55 479	32 535
1800 Lounassetelit			
1811 Muut saamiset, josta			
- Kelalta	3 044	173	2 678
- IF (vakuutusyhtiö)	139		
- projekteiltä	1 895 434	1 544 457	1 462 474
- muilta (laskuejn jaksotus)	10 870	18 942	22 152
Oma pääoman erittely			
Peruspääoma	345 784	345 784	345 784
Edellisten tilikausien ylijäämä	2 017 779	2 011 644	2 076 888
Tilikauden yli-/alijäämä	185 960	6 134	-65 243
Oma pääoma yhteensä	2 549 523	2 363 563	2 357 428
Vieras pääoma			
Ostovelat	542 737	501 124	540 576
Siirtovelat	1 251 265	1 274 434	1 350 686
Lyhytaikainen vieras pääoma	1 794 003	1 775 558	1 891 262
Siirtovelkojen erittely			
2580 Lomapalkkajaksotus	765 051	784 611	785 321
2589 Muut siirtovelat			
- projektien siirtovelat	486 214	489 823	565 365
Lyhytaikaiset siirtovelat yhteensä	1 251 265	1 274 434	1 350 686

Varsinais-Suomen liitto			
LIITE 9. Tilintarkastajan palkkiot			
	2024	2023	2022
Tarkastusyhteisö: BDO AUDIATOR OY			
Tilintarkastuspalkkiot	4 425	6 590	6 130
Projektien palkkiot		14 000	8 334
Tarkastuslautakunnan avustavat tehtävät	2 678	2 848	1 998
Muut palkkiot			
Tarkastusyhteisö: KPMG OY AB			
Muut palkkiot projektit	6 038		
Palkkiot yhteensä	13 140	23 438	16 461

Varsinais-Suomen liitto			
LIITE 10. Selvitys puolueveroista			
	2024	2023	2022
Varsinais-Suomen Sos.dem.piiri ry	5 458	4 950	3 827
Varsinais-Suomen Kokoomus ry	5 649	5 179	4 491
Svenska Folkpartiet i Åboland rf	1 623	1 582	1 118
Keskustan Varsinais-Suomen piiri ry	2 003	1 628	1 781
Varsinais-Suomen Vasemmistoliitto ry	2 506	1 858	1 978
Vihreän liiton Varsinais-Suomen piiri ry	914	709	655
Perussuomalaisten Varsinais-Suomen piiri ry	1 829	1 816	1 431
Puolueverot yhteensä	19 983	17 723	15 282

